

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญโดยแบ่งเป็น

- 1) ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชน
- 2) แนวคิด การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
- 3) ทฤษฎี ผู้ทรงสาร
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับข่าว
- 5) แนวคิดและแบบจำลอง เกี่ยวกับความขัดแย้งในสังคมและการเมือง รวมถึงการแก้ไขความขัดแย้ง และข้อจำกัดในการใช้สื่อของสังคมไทย

1) ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชน

ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับระเบียบ กฎเกณฑ์ และการควบคุมสื่อมวลชน ให้ปฏิบัติตามสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่สังคมเป็นผู้กำหนด คือ เพื่อสร้างสิ่งให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และการหาสิ่งต่าง ๆ มานำเสนอแก่ผู้รับสาร แนวคิดของทฤษฎีนี้มองความเกี่ยวข้องของสื่อมวลชนทั้งกับผู้ที่มีอำนาจในโครงสร้างเบื้องต้นของสังคม และผู้รับสารของสื่อมวลชนเองด้วย โดยทั่วไปแล้วสื่อมวลชนแต่ละระบบก็มักจะมีทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของตนเองไว้แล้วด้วย (ศิริชัย ศิริภาชะ, ภาณุจนา แก้วเทพ, เรียบเรียงจาก Mass Communication Theory : An Introduction By Denis McQuail, 2531: 82) ซึ่งทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ได้เสนอความคิดเห็นในแง่ที่ว่าสื่อมวลชนควรจะดำเนินงานอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างไร ด้วยค่านิยมอะไร แต่ละทฤษฎีก็มักมีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางการเมือง และเศรษฐกิจ

เกษม ศิริสัมพันธ์ ได้กล่าวว่าสื่อมวลชนในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบซึ่งแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความสามารถของแต่ละประเทศในการสนับสนุนกิจการของตนและระดับความเจริญของชุมชนนั้น ๆ ด้วย การที่สามารถจะอธิบายและมองเห็นความแตกต่างของระบบสื่อมวลชนได้อีก่างลึกซึ้งนั้น จะต้องพิจารณาที่ระบบของสังคม ซึ่งสื่อมวลชนนั้นดำเนินกิจการอยู่อันประกอบด้วยลักษณะของมนุษย์ ลักษณะของสังคมและรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับรัฐ และลักษณะความรู้

และสัจจะ อันผนวกเรื่องของการเมืองและสังคมรวมไปด้วย (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2513: 1)

Siebert และคณะ (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2513: 2) ได้แบ่งทฤษฎีในการแบ่งแยกประเภทของระบบสื่อมวลชนของประเทศต่าง ๆ ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีอำนาจนิยม ทฤษฎีสรีภาพนิยม ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม และทฤษฎีสื่อมวลชนแบบโซเวียต แม้ว่าทฤษฎีทั้งสี่นี้จะไม่ครอบคลุมถึงลักษณะทั้งหมดของระบบ แต่ก็ถือว่าเป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางให้กับ การปฏิบัติงานของสื่อมวลชน รวมไปถึงการกำหนดนโยบายของสื่อมวลชนด้วย แต่ในการวิจัยนี้จะชกกล่าวแต่เพียง 2 ทฤษฎี ที่มีหลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติงาน และกำหนดนโยบายในองค์กร

1.1 ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory) ถือเป็นทฤษฎีที่เก่าที่สุด โดยถือว่าสื่อมวลชน (ในช่วงนั้นคือหนังสือพิมพ์) เป็นผู้รับใช้รัฐ และต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่ตีพิมพ์ต่อผู้มีอำนาจในรัฐบาลขณะนั้น จากทฤษฎีนี้เองที่ทำให้หนังสือพิมพ์ ชาติความเป็นอิสระ และอยู่ภายใต้อำนาจรัฐบาล รวมถึงผลประโยชน์ของชนชั้นปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรืออุดมการณ์ รัฐมีสิทธิ์ขาดในการตรวจพิจารณาเนื้อหา และลงโทษได้หากไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจวางไว้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มาตราการบังคับโดยออกมาเป็นกฎหมายในการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาล เข้าควบคุมกิจการสื่อมวลชนโดยตรง

ศิริชัย ศิริกาษะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531: 117) ได้เรียบเรียงหลักสำคัญของทฤษฎีอำนาจนิยมจากที่ Denis McQuail ได้กล่าวถึงโดยสรุปคือ

- สื่อมวลชนไม่ควรทำอะไรก็ตามที่เป็นการบ่อนทำลายอำนาจของรัฐ
- สื่อมวลชน ควรยอมรับอยู่ใต้อำนาจรัฐ
- สื่อมวลชนไม่ควรทำลายค่านิยมของคนส่วนใหญ่ หรือค่านิยมหลักทางศีลธรรม และทางการเมือง
- การตรวจพิจารณาเป็นสิ่งที่ชอบธรรม เพื่อเป็นการบังคับให้เป็นไปตามหลักการเหล่านี้
- การล่วงละเมิดอำนาจรัฐเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ การเบี่ยงเบนจากนโยบายของรัฐหรือทำลายหลักปฏิบัติทางศีลธรรมควรเป็นความผิดทางอาญา"

แนวความคิดเรื่องอำนาจของสื่อซึ่งตกอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจการปกครองนี้ได้พ้องกับแนวคิดของกลุ่มมาร์กซิสต์ ที่เห็นว่าสังคมของกลุ่มนายทุนเป็นสังคมที่

ครอบงำทางชนชั้น สื่อมวลชนถูกมองว่าเป็นที่แข่งขันทางอุดมการณ์ แต่การต่อสู้ดังกล่าวนี้ได้อยู่ในกรอบหรือในบริบทของชนชั้นที่ครองอำนาจอยู่ในแบบจำลองการครอบงำ (Dominance Model) ของทฤษฎีสังคมมวลชน (Mass Society Theory) ที่ Gurevitch และคณะ ได้มองว่าสื่อมวลชนรับใช้สถาบันสังคมอื่น ๆ โดยที่สื่อมวลชนก็มีอิสระในขอบเขตที่จำกัด องค์กรนี้ดูเหมือนจะถูกควบคุมโดยกลุ่มคนขนาดเล็กที่มีผลประโยชน์อย่างมาก ลักษณะของกลุ่มคนที่เข้ามาควบคุมสื่อมวลชนนั้นจะมีลักษณะเหมือนกันคือ การผลิตสินค้าคราวละมาก ๆ และเผยแพร่เนื้อหาที่แตกต่างกันน้อยมาก รวมถึงต้องสอดคล้องกับทัศนคติและผลประโยชน์ของผู้ปกครอง เนื้อหาของสื่อจะถูกข้อจำกัดให้ยอมรับวัฒนธรรมและข้อมูลบางประการ โดยไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ผลกระทบของการสื่อสารจะสามารถคาดทำนายได้ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะที่เกือบจะผูกขาด (Denis McQuail, 1987: 86)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทฤษฎีอำนาจนิยม และความรับผิดชอบต่อสังคม

	อำนาจนิยม	ความรับผิดชอบต่อสังคม
จุดประสงค์ที่สำคัญ	เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลที่ทรงอำนาจและเพื่อรับใช้รัฐ	เพื่อแจ้งข่าวสารให้ความบันเทิงเพื่อการค้าและที่สำคัญเพื่อสกัดกั้นและตั้งขึ้นสู่ระดับของการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ผู้มีสิทธิใช้สื่อ	ผู้ที่ได้สัมปทานจากกษัตริย์หรือได้รับอนุญาตในทำนองเดียวกัน	ทุกคนที่สิ่งที่ตนต้องการพูดออกมา
การควบคุมสื่อ	สัมปทานของรัฐบาล สมาคมอาชีพ การออกใบอนุญาต และบางครั้งใช้ระบบเซ็นเซอร์	มติของประชาชน ปฏิกริยาของผู้ฟัง และจริยธรรมทางวิชาชีพ
มีข้อหวงห้ามใด	กาวิจารณ์ทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ปกครองที่ทรงอำนาจ	การละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลที่ได้รับรองโดยทั่วไป และผลประโยชน์ที่สำคัญต่อสังคมอย่างรุนแรง
กรรมสิทธิ์	เอกชนหรือรัฐ	เอกชน นอกจากในกรณีที่รัฐบาลเข้ายึดกรรมสิทธิ์เพื่อประกันให้มีบริการสาธารณะ
ความแตกต่างที่สำคัญ	เป็นเครื่องมือที่จะสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล โดยมีจำเป็นต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาลเสมอไป	สื่อมวลชนต้องยอมรับพันธะของ ความรับผิดชอบต่อสังคมและหากว่าสื่อมวลชนไม่ยอมรับพันธะนี้ต้องมีบุคคลใดจัดการให้ยอม

ที่มา : เกษม ศิริสัมพันธ์, แปลจาก Four Theories of The Press By Fred S. Siebert, Theodore Peterson & Wilbur Schramm, หน้า 6

ในสังคมมวลชนนั้นชนชั้นผู้นำ ทำให้เกิดการครอบงำสื่อมวลชนหรือไม่เช่นนั้นก็เกิดจากการสูญเสียดายของลักษณะชุมชน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนอ่อนแอในการต่อต้านอำนาจและมีการดำเนินการในลักษณะที่ต้องพึ่งพิงองค์การภายนอก หรือถูกควบคุมมาจากเบื้องบน เกิดความไม่เป็นอิสระ ในกรณีของสังคมนิยม การครอบงำเกิดจากเผด็จการทางการเมือง ไม่ได้เกิดจากการค้าหรือพลังทางชนชั้น (ลิวีซีย ลีริกาสะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531: 90-91)

ในการปกครองแบบรวมอำนาจ รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการและควบคุมการสื่อสารมวลชน โดยจะถูกใช้เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อให้ประชาชนนิยมรัฐบาล และจะไม่กล่าวถึงการต่อสู้ระหว่างชนชั้นและกลุ่มต่าง ๆ ในชาติ แต่จะเน้นถึงเอกภาพของชาติ (สมพงษ์ ชูมาก, 2519: 195-6) การใช้สื่อมวลชนในรัฐเผด็จการจึงถือเป็นการครอบงำสื่อมวลชนจากชนชั้นปกครองเบื้องบน โดยอาจกล่าวได้ว่าระบบการสื่อสารที่ถูกยึดครองนั้นได้ถูกใช้บนหลัก 3 ประการคือ (1) การผูกขาด (2) เคี่ยวให้ทัน คือทำในลักษณะที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย และทำซ้ำซ้ำอยู่เรื่อย และ (3) การใช้เครื่องหนุ่ คือใช้เครื่องมือสื่อสารทุกชนิดพร้อม ๆ กัน การพยายามเข้าควบคุมการสื่อสารในสังคมลักษณะนี้เป็นแบบของสังคมนิยมเผด็จการเบ็ดเสร็จ เพื่อต้องการควบคุมประชามติ และปัจจัยทางการเมืองเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดแบบลักษณะของการสื่อสารในสังคม อันจะแตกต่างจากการสื่อสารแบบประชาธิปไตย (สกลิตย์ นิยมญาติ, 2524: 135) นอกจากภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทางการเมืองของการปกครองแบบการใช้อำนาจเด็ดขาดนั้นจะมีลักษณะเพื่อสั่งการ เพื่อเรียกร้องให้สนับสนุนนโยบายของรัฐ การใช้ภาษาเป็นแบบครอบงำ มิใช่เพื่อขอความเห็นหรือความร่วมมือ (ซีลอนันต์ สมทวนิช และกนก วงศ์ตระหง่าน, 2526: 8)

อย่างไรก็ดี การครอบงำการสื่อสารนั้นอาจเกิดขึ้นในระบบการสื่อสารมวลชนแบบนายทุนก็ได้ แม้หนังสือสารมวลชนจะได้รับเสรีภาพจากรัฐ แต่เสรีภาพก็อาจถูกควบคุมโดยผู้ถือครองทุนความหลักการผลิต การแข่งขันและการลงทุนอย่างเสรี ผู้ลงทุนย่อมคิดถึงผลประโยชน์ที่จะได้คือตัวเงินมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดนี้เกิดจากการที่ตลาดเสรีไม่สามารถทำให้ประโยชน์แก่สังคมตามที่คาดหวังไว้ เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ไม่ได้มีอยู่จริง แต่หากอยู่ภายใต้การครอบครองของคนที่มีอำนาจไม่ก่น แม้จะมีผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง แต่ก็ถือเป็นผู้คุ้มครองอย่างเต็มที่ให้กับกิจการหนังสือพิมพ์ (สื่อมวลชนในขณะนั้น) พ้นจากการแทรกแซงของรัฐบาลบุคคลเหล่านี้คือบรรดาเจ้าของและผู้จัดดำเนินการสื่อสารมวลชนที่เป็นผู้ตัดสินใจว่าบุคคลใดหรือ

ข้อเท็จจริงใด หรืออย่างไรที่สมควรจะแจ้งให้สาธารณชนได้ทราบ ด้วยเหตุนี้เองทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม จึงเกิดขึ้นด้วยแนวคิดใหม่ที่ว่า "อำนาจและสถานภาพของสื่อมวลชน... ทำให้สื่อมวลชนเหล่านี้มีพันธะที่จะรับผิดชอบต่อสังคม ในการที่จะให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสเสนอเรื่องราวของตนอย่างยุติธรรม และสาธารณชนจะต้องมีข้อเท็จจริงเพียงพอแก่การตัดสินใจ" และหากสื่อมวลชนไม่รับผิดชอบต่อสังคมก็ย่อมต้องมีความจำเป็นที่จะมีองค์กรสาธารณะอื่น ๆ บังคับให้เป็นไปตามนั้น (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2513: 4)

ทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์อย่างกว้างขวางให้สามารถใช้ได้กับสื่อมวลชนทั้งประเภทสิ่งพิมพ์ที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ และการกระจายเสียง ซึ่งมีสภากันของรัฐเป็นเจ้าของ อันเป็นการพิจารณาประเมินประนีประนอม 3 หลักการที่แตกต่างกันคือ

1. หลักการของเสรีภาพส่วนบุคคล และเสรีภาพในการเลือกของบุคคล
2. หลักการเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน
3. หลักการเรื่องพันธกรณีของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงได้ใช้วิธีการสองอย่างคือ

- การจัดตั้งสภากันเพื่อบริหารงานด้านกระจายเสียงที่มีอิสระจากการควบคุมของรัฐบาล โดยเน้นที่ความเป็นกลาง การแก้ไขความขัดแย้งในสังคม และทำให้เกิดการร่วมมือกัน
- การปรับปรุงลักษณะความเป็นเอาน้ำของสื่อมวลชน ยึดเรื่องการควบคุมตนเองระหว่างสื่อมวลชน

หลักการสำคัญของทฤษฎีรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้ (ศิริชัย ศิริภาชนะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531: 124-5) นอกจากนี้สื่อมวลชนจะยอมรับและปฏิบัติตามพันธะกรรมที่มีต่อสังคม ซึ่งจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีมาตรฐานทางอาชีพคือ มีสำมะโน มีสัจจะ มีความถูกต้อง เป็นกลาง และมีความสมดุลย์ โดยสื่อมวลชนจะควบคุมกันเอง ภายใต้กรอบของกฎหมายและสภากันที่ถูกจัดตั้งขึ้น สื่อมวลชนควรสะท้อนความหลากหลายของสังคม รวมถึงสังคมและสาธารณชนมีสิทธิ์ในการคาดหวังมาตรฐานจากการดำเนินงานนี้ และมีสิทธิ์เข้าแทรกแซงเพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานดังกล่าวด้วย

การมีลักษณะพหุนิยมของสื่อมวลชนในหลักการความรับผิดชอบต่อสังคมนี้สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้กับแนวทางการศึกษาของพวกพหุนิยม แนวเสรีนิยม ซึ่งมีทัศนะพื้นฐานต่อการเมืองตามที่ Gurevitch และคณะ ได้กล่าวว่าพวกพหุนิยมมองสังคมว่ามีความซับซ้อนมีการแข่งขันกัน

ระหว่างกลุ่ม และการแสวงหาผลประโยชน์ ดังนั้นจึงย่อมไม่มีกลุ่มใดมีอำนาจเหนือสูงสุดตลอดเวลา ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง และมีการควบคุมตามแบบประชาธิปไตย แบบจำลองแนวนั้นเน้นที่ความสามารถซึ่งแตกต่างของมวลชน ในการรับรู้ ต่อต้านการโน้มน้าวใจ มีปฏิริยาตอบกลับและใช้สื่อมากกว่าที่จะถูกสื่อใช้ ดังนั้นสื่อจะตอบสนองต่อความต้องการของมวลชนมากกว่ากลุ่มผู้มีอำนาจ แบบจำลองแนวนั้นจะพ้องกับแนวคิดเสรีนิยม และมีลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงให้ความสำคัญกับผู้รับสารของสื่อมวลชนด้วย ตามตารางที่ 2 (Denis McQuail, 1987: 87)

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างพวกพหุนิยมและพวกครอบงำคือ ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยเกิดจากทักษะการเป็นผู้นำ การจัดองค์กร ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย และข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ ถ้าเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มขึ้น แนวทางในการขจัดข้อขัดแย้งคือการต่อรองกัน การประนีประนอมซึ่งเป็นการปรับผลประโยชน์เข้าหากันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ความแนวทางสันติ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระบบการเมืองแบบนี้จะค่อยเป็นค่อยไปมากกว่าแบบการปฏิวัติ (ซีฮอนันต์ สมุทวณิช, 2530: 34-5)

ลักษณะอีกประการหนึ่งคือการใช้ภาษาทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้นำมักจะใช้ภาษาที่ธรรมดา เรียบง่าย มีลักษณะเป็นการพูดคุยกปรึกษาเพื่อขอความคิดเห็นจากประชาชน ภาษาจะไม่เป็นทางการมาก เหมือนการปกครองในแบบเผด็จการ (ซีฮอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงศ์ตระหง่าน, 2526: 8)

มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงบรรทัดฐานของสื่อมวลชนไทยอยู่บ้างคือ

เฉลิมพร อุ่นแก้ว (2534) ได้ศึกษาเรื่อง เสรีภาพสื่อมวลชนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายไทยพบว่า รัฐธรรมนูญไทยไม่ว่าจะเป็นปี 2511, 2489, 2519 หรือปี 2521 ต่างกำหนดเสรีภาพภายใต้เงื่อนไขแห่งความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยทั้งสิ้น รัฐจึงออก ก.ม. อันมาควบคุมสื่อมวลชนได้บ้าง ส่วน ก.ม. ที่ควบคุมเสรีภาพของสื่อวิทยุโดยตรงคือระเบียบบริหารวิทยุโทรทัศน์ปี 2518 โดยมีคณะกรรมการที่มาจากกลุ่มข้าราชการเป็นผู้ใช้อำนาจควบคุม สรุปได้ว่าแม้ทางพฤตินัยสื่อมวลชนไทยจะมีเสรีภาพมากขึ้น แต่ในตินัยยังอยู่ในกลุ่มอำนาจนิยม และขึ้นอยู่กับรัฐบาลว่าจะใช้กฎหมายหรือไม่ สถานีวิทยุ 473 สถานีเป็นของรัฐ ถูกควบคุมโดยระบบราชการ กว่าครึ่งสังกัดกระทรวงกลาโหม เอกชนไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของ และยังไม่มียุทธศาสตร์หรือส่วนนักข่าวอิสระอย่างประเทศที่พัฒนาแล้ว

พรสวรรค์ อุการวุฒินงส์ (2534) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะองค์กรสื่อมวลชน พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการตั้งกรมประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลเพื่อการเผยแพร่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และในฐานะหน่วยงานของรัฐบาล กรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่หลักในการเผยแพร่นโยบายและผลงานของรัฐ การสร้างความเข้าใจอันดีต่อรัฐบาล ส่วนบทบาทหน้าที่แฝงของกรมประชาสัมพันธ์คือการรักษาอำนาจของรัฐบาล การครอบงำในด้านทัศนคติและวัฒนธรรม การส่งเสริมสภาพแก่บุคคลในคณะรัฐบาล และการเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายในและนอกองค์กรที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ด้วย คือ ปัจจัยภายใน คือ อิทธิพลทางการเมือง อำนาจของกฎหมาย ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ความสนใจและความต้องการของผู้รับสาร ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ ขาดบุคลากร ระบบราชการทำให้ไม่ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ โครงสร้างและการบริหารงานแบบราชการไม่เหมาะกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 แบบจำลองการเปรียบเทียบอำนาจของสื่อ

	ครอบงำ	พหุนิยม
กรอบทางสังคม	ชั้นชั้นปกครองหรือพวกหัวกะทิที่ครอบงำ	การเมืองที่แข่งขันกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมและวัฒนธรรม
สื่อ	อยู่ภายใต้การเป็นเจ้าของและรูปแบบที่เหมือน ๆ กัน	หลากหลายและเป็นอิสระ
การผลิต	เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นงานประจำ และได้รับการควบคุม	สร้างสรรค์ เป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง
เนื้อหาและโลกทัศน์	เลือกสรรและสอดคล้องกับการตัดสินใจจากเบื้องบน	แยกแยะและมีลักษณะในทางแข่งขัน ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสาร
ผู้รับสาร	ต้องฟังพา สอดตาม ถูกจัดให้เป็นระเบียบในขอบเขตที่กว้างใหญ่	แตกแยก เลือกสรร ตอบโต้และเป็นผู้กระตือรือร้น
ผลกระทบ	สูงมากและตอกย้ำระเบียบสังคมที่มีอยู่	จำนวนไม่สม่ำเสมอ และไม่สามารถคาดคะเนทิศทางได้ แต่โดยปกติแล้วไม่มีผลกระทบ

ที่มา : Denis McQuail, Mass Communication Theory, p. 85

2) แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ในการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ในเบื้องต้นจึงทำความเข้าใจกับความหมายและลักษณะสำคัญของระบอบประชาธิปไตยก่อน

อับราฮัม ลินคอล์น ได้ให้ความหมายที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายว่า ประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

สฟุจน์ คำนะตระกูล (2535: 21-3) ได้กล่าวว่าประชาธิปไตยประกอบด้วยคำสองคำ คือ ประชา (หมายถึงปวงชน) กับคำ อธิปไตย (หมายถึงผู้เป็นใหญ่ในการปกครองหรืออำนาจสูงสุด) ดังนั้นคำว่าประชาธิปไตยจึงแปลว่า อำนาจการปกครองสูงสุดเป็นของปวงชน หรือปวงชน เป็นใหญ่ในการปกครองสังคม หรือประเทศชาติ และโครงสร้างของสังคมหรือของประเทศประกอบด้วยหลัก 3 ประการคือ การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เศรษฐกิจเป็นโครงสร้างพื้นฐาน การเมือง และวัฒนธรรมเป็นโครงสร้างเบื้องต้น การจะทำให้เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงจึงต้องให้ประชาชนเป็นใหญ่ในโครงสร้างทั้งสามส่วนนี้ โดยเริ่มที่อำนาจอธิปไตยทางเศรษฐกิจก่อน

องค์การสหประชาชาติได้ระบุว่า (ศิริ ผาสุก, 2535: 60) ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยรัฐบาลจะละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชนไม่ได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวแบ่งออกได้ 3 ประการคือ

1. สิทธิทางการเมือง คือ เสรีภาพทางความคิดเห็น การเขียน การโฆษณา การเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกิจการสาธารณะต่าง ๆ และสิทธิในการเลือกผู้แทนเข้าบริหารประเทศ
2. สิทธิทางเศรษฐกิจ คือ รัฐบาลต้องให้ความคุ้มครองในเรื่องที่อยู่อาศัย ให้มีงานทำ และรายได้เพียงพอ
3. สิทธิทางสังคม คือ รัฐบาลต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การรักษาพยาบาล และการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ศิริ ผาสุก ((2535: 61) ได้แสดงทัศนะว่า รากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญที่สุดคือ การกระจายอำนาจทางการปกครองสู่ท้องถิ่น เพราะจะทำให้ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเองตามหลักการปกครอง

แนวความคิดนี้พ้องกับทัศนะของ นายแพทย์ประเวศ วะสี (2535: 32-3) ที่ว่าด้วยการกระจายอำนาจ มิใช่การรวมศูนย์อำนาจ เช่น ระบบสมบูรณาญาสิทธิราช หรือคอมมิวนิสต์ การกระจายอำนาจในที่นี้หมายถึง การกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงด้วย

เพราะถือว่าเป็นสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามความเป็นจริงของประชาชนตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย

และถ้ามาพิจารณาถึงการพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทยนับจากเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ณรงค์ พรพิริยะกุลชัย (2517: 39-41) ได้กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมือง และกลับทำให้พัฒนาทางการเมืองต้องชะงักงันไปด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎรเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีกระบวนการความคิดต่าง ๆ อยู่ คณะผู้ก่อการมุ่งแต่ที่จะหากำลังสนับสนุนในรัฐสภา ส่วนนอกรัฐสภายกเลิกไม่ให้ความสนใจ อีกทั้งยังไม่มีกระบวนการวางแผนให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม ให้เกิดจิตสำนึกทางการเมืองหรือรวมพลังทางการเมืองขึ้นมา ผลที่เกิดขึ้นคือการแก่งแย่งอำนาจเฉพาะกลุ่มจนเป็นเหตุแห่งรัฐประหารหลายครั้ง และผู้ปกครองอำนาจในแต่ละครั้ง มักจะขาดอุดมการณ์ทางการเมือง โดยยึดเหตุผลของผู้ปกครองเป็นใหญ่ตามอำนาจที่ตนมีอยู่โดยปราศจากการควบคุมทั้งในและนอกสภา

และเมื่อพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางการเมืองและโครงสร้างทางการเมืองของประเทศไทยแล้วยังไม่เห็นการแบ่งแยกอย่างเด่นชัดนัก กล่าวคือ การปกครองเป็นเพียงแต่กระทำตามรูปแบบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่มิได้มีการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของระบอบการปกครอง โดยสังเกตุได้จากภาวะที่ยังไม่สามารถแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการออกจากกันอย่างเด็ดขาดในด้านเนื้อหา การจัดการปกครองยังเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจที่ศูนย์กลาง วัฒนธรรมทางการเมืองยังยึดติดกับตัวบุคคลมากกว่าหลักเหตุผล นอกจากนี้ประชาชนก็ยังไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าใดนัก (ณรงค์ พรพิริยะกุลชัย, 2517: 77-85)

แม้ว่าบทวิเคราะห์ของณรงค์จะผ่านมาหลายปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ กนก วงศ์ตระหง่าน (2528: 277) ที่ว่า "ประชาธิปไตยของไทยให้ความสำคัญกับรูปแบบหรือกระบวนการของประชาธิปไตยมากกว่าเป้าหมายหรือหลักการของมัน... ส่งผลให้ประชาธิปไตยไม่มีทิศทางที่แน่นอน การไม่มีทิศทางนี้เองจึงทำให้สถานการณ์ทางการเมืองเข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปแบบหรือกระบวนการของประชาธิปไตยอยู่มาก... สถานการณ์ทางการเมืองมีความสำคัญมากในการกำหนดพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง กล่าวคือ แต่ละคนหรือกลุ่มต่าง ๆ พยายามให้สถานการณ์ขณะนี้ เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งหรือรักษาผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ โดยไม่ได้คำนึงถึงเป้าหมายประชาธิปไตยที่พึงจะมีหรือยึดถือ... ผลที่ตามมาคือการ

เมืองของไทยสนองตอบเฉพาะผู้มีอำนาจหรือบทบาททางการเมืองเท่านั้นซึ่งเป็นชนชั้นนำ แต่ไม่สนองตอบต่อสังคมและประชาชนโดยส่วนรวม"

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยที่สำคัญคือ การมีความคิดหรือความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยต่างกัน แม้ทุกคนจะยึดในรูปแบบประชาธิปไตยที่เหมือนกันคือ รัฐธรรมนูญ รัฐสภา พรรคการเมืองและการเลือกตั้งแต่ที่ความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในไทยนั้นจะแตกต่างกันตามความคิดของคนกลุ่มนั้น ๆ ดังนั้นการต่อสู้ทางการเมืองหรือความขัดแย้งกันก่อนเกิดขึ้นโดยไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ เพราะต่างมองคนละด้านและคนละประเด็นกัน แต่สภาพการณ์จะเป็นสิ่งที่ขาดว่าประชาธิปไตยควรจะเป็นอย่างไรในทางปฏิบัติ ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับว่าใครจะเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองขณะนั้น ซึ่งก็สามารถให้กำลังของตนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกรูปแบบของประชาธิปไตยได้ โดยการแทรกแซงทางการเมืองของผู้มีอำนาจ โดยอ้างหลักการว่าจะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม แต่ในที่สุดแล้วก็พบว่าเป็นการใช้อำนาจเพื่อตนมากกว่า จึงทำให้เกิดข้อขัดแย้งที่จะต้องกลับมาสร้างรูปแบบของประชาธิปไตยอีกครั้ง ดังนั้น กนก วงศ์ตระหง่าน (2528: 280-293) จึงมองว่าการที่จะหลุดจากวงจรนี้ได้ก็ด้วยการที่ต้องมีเป้าหมายหรือหลักการประชาธิปไตยที่ชัดเจน และใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นมีผู้เรียกว่าเป็นปรากฏการณ์ "วงจรอุบาทว์ของการเมืองไทย" (ปรีชญา เวสารัชช, 2538: 438) คือมีวิกฤตการณ์อันนำไปสู่ หรือเป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหาร ทำให้มีผลเกิดคณะบุคคลใช้อำนาจปกครองประเทศไทยโดยไม่ได้รับการเลือกตั้งหรือความเห็นชอบจากประชาชน คณะบุคคลนี้จะจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นช่วงโอกาสที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเลือกตั้งเพื่อกลับเข้าสู่การปกครองในแบบรัฐสภา และเกิดปัญหาความขัดแย้ง จนนำไปสู่วิกฤตการณ์อีก อันส่งผลให้วัฒนธรรมการเมืองของคนไทยยังคงเป็นแบบไพร่ฟ้าคือประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการเมืองพอควร แต่ไม่ค่อยสนใจเข้าร่วม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ ศิริ ฟ้าสุก (2535: 62-4) ยังได้ให้ทัศนะถึงอุปสรรคของการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทยว่า เป็นเพราะประชาชนไม่รู้จักสิทธิของตัวเอง ขาดพื้นฐานของมติมหาชนอันเป็นการสื่อสารทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และการที่ผู้ปกครองยังยึดติดกับความคิดเผด็จการและการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ส่วนตน

เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนี้ นายแพทย์ ประเวศ วะสี (2535:57-71) ได้กล่าวว่าสื่อมวลชนมีส่วนช่วยในการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยเพราะ "ประชาธิปไตยต้องการปัญญาหรือความรู้เรื่องราวของประชาชนและการมีส่วนร่วม และปัญญาเกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวสาร... เมื่อประชาชนได้รับข้อมูลตามที่แท้จริงจะทำให้มีวิจารณญาณ... ทำให้มีส่วนร่วมด้วยความมีเสมอภาคง่ายขึ้น" และจากการที่ประเทศไทยมีวัฒนธรรมอำนาจนิยมสูง จึงเป็นสิ่งจำเป็นของระบบสื่อมวลชนที่จะต้องช่วยกันทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมนี้ไปสู่วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้หรือวัฒนธรรมแห่งสติปัญญา

การสื่อสารนับมีบทบาทมากในระบบการเมืองเพราะการเมืองเกิดขึ้นได้เฉพาะในระบบสังคม และระบบสังคมก็คือ ระบบการสื่อสารนั่นเอง กิจกรรมทางการเมืองที่ต้องอาศัยสื่อสารคือการตัดสินใจทางการเมือง การนำนโยบายไปปฏิบัติ การเรียกร้องของประชาชน และการเรียนรู้ทางการเมือง รู้จักการปฏิบัติตนในระบอบประชาธิปไตยรู้ถึงระเบียบกติกาสื่อสารและการที่รัฐบาลจะพัฒนาทางการเมืองได้นั้นขึ้นอยู่กับโอกาส ในการใช้ช่องสารทางการเมืองของรัฐบาล อันเกี่ยวข้องกับ 1 พัฒนาการของช่องสารในแต่ละประเทศ 2 ระดับการควบคุมช่องสารซึ่งขึ้นอยู่กับระบอบการปกครอง 3 ความสามารถในการใช้ช่องสาร สำหรับการสื่อสารเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยนั้น ยังไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว เนื่องจากการที่ไม่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนไว้ จึงไม่สามารถผลิตสารที่มุ่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสารเพื่อการพัฒนาทางการเมืองในไทยยังมีได้เป็นสารที่จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนชัดเจน การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเมืองในประเทศไทยจึงมักมุ่งที่การปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาทางการเมืองบางประการตามแต่เหตุการณ์เป็นสำคัญ แม้รัฐบาลจะให้การสื่อสารโดยเฉพาะวิทยุในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และชักชวนให้ไปเลือกตั้ง แต่เป็นการสื่อสารที่ไม่ต่อเนื่องและไม่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลกลับใช้สื่อเพื่อความมั่นคงอย่างครอบคลุม และแพร่หลายเนื่องจากภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ และเพื่อสนับสนุนผู้นำและนโยบายของรัฐบาล (ปรีชญา เวสารัชช์, 2533:417-452)

ระวีวรรณ ประกอบพล (2523) วิเคราะห์เรื่อง นโยบายสื่อมวลชนไทย: ศึกษาเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ รวมความได้ว่าแต่ละรัฐบาลไม่ได้มีการเปลี่ยนนโยบายการกระจายเสียงที่ผิดต่างออกไป หากแต่เป็นการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย อันเป็นลักษณะของนโยบายที่ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากกว่าที่จะกำหนดขึ้น โดยมีข้อมูลต่าง ๆ อย่างครบถ้วน และยังพบว่า

การที่รัฐพยายามใช้เงื่อนไขของผลประโยชน์แห่งชาติ และอำนาจการบริหารเข้ามาควบคุมกิจการ
ด้านนี้เป็นการขัดต่อสิทธิการสื่อสารของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

อรนุช เลิศจรยุทธารักษ์ (2526) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาข่าว
วิทยุสามสถานีในประเทศไทย เดือน ก.ค.-ส.ค. 2520 พบว่าสถานีวิทยุรัฐบาลเน้นที่การเสนอข่าว
เกี่ยวกับกิจการของรัฐบาลมากกว่าข่าวพัฒนาอันตรงกับจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการกระจายเสียง
แห่งประเทศไทยว่าจุดมุ่งหมายประการหนึ่งของสถานีวิทยุรัฐบาลก็คือ ทำให้ประชาชนมีความเห็น
ร่วมกับรัฐบาลและสนับสนุนนโยบายของรัฐ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ชัดจากจำนวนเวลาที่สถานีวิทยุ
รัฐบาลเสนอข่าวพัฒนาว่ารัฐบาลเองก็ตระหนักดี ว่าสถานีมีบทบาทที่สำคัญ ในการที่จะนำมาพัฒนา
ประเทศไทยส่วนรวม แต่ในช่วงนั้นกลับมีการรายงานข่าวการเมืองน้อยจนแทบจะไม่มีเลย

จากงานวิจัยเรื่อง สื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศเน้นเฉพาะประเทศไทยของ เสถียร
เชษฐประทีป (2535: บทคัดย่อ) พบว่าสื่อมวลชนไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการสนับสนุนการพัฒนาอย่าง
มีประสิทธิภาพ เพราะมีปัจจัยภายนอกที่ไม่เอื้อต่อการนำสื่อมวลชนมาใช้ คือ โครงสร้างสังคม
โครงสร้างการบริหาร โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และค่านิยมทางวัฒนธรรม ในส่วนของโครง
สร้างทางสังคมพบว่า กลุ่มที่มีอำนาจและมีอิทธิพลมีเพียงไม่กี่กลุ่ม และชนชั้นปกครองกลุ่มนี้มี
แนวโน้มที่จะกรองข่าวสารความคิดหรือนวัตกรรมที่อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพเดิม
ของระบบสังคมไทยโดยเห็นได้ว่าชนชั้นปกครองจะไม่ยอมให้มีการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ
ทางการเมือง เพราะเกรงว่าจะอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การสูญเสียอภิสิทธิ์ของตน (62-
3) ส่วนโครงสร้างการบริหารที่ยังคงเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจนั้น พบว่าเนื่องจากสื่อมวลชน เป็น
ระบบโครงสร้างย่อยภายใต้โครงสร้างใหญ่ ดังนั้นจึงขัดแย้งกับอุดมการณ์ หรือหลักการของ
ระบบสังคมไม่ได้ สื่อมวลชนในทุกระบบสังคมจะทำหน้าที่พิทักษ์และส่ง เสริมระบบการเมือง และ
อุดมการณ์ทางการเมืองของระบบสังคมนั้น และเมื่อระบบการเมืองไทยยังคงรูปแบบเผด็จการหรือ
กึ่งเผด็จการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ยึดความสงบเรียบร้อยเป็นเป้าหมายสูงสุด
สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เพียงทำให้เกิดการปฏิบัติตามระบบ ทำให้บรรลุปเป้าหมายของรัฐ โดยไม่มี
การนำเสนอปฏิริยาตอบสนอง การบิดเบือนข่าวสารเป็นเรื่องปกติ และผู้นำประเทศคือผู้ที่ใช้
สื่อมวลชนตามรสนิยมและบุคลิกภาพ (69-72) ประกอบกับตามค่านิยมทางวัฒนธรรมของไทยที่ถึง
คิดคือเรื่อง ผู้ที่อยู่สูงและต่ำกว่า สื่อมวลชนก็มีแนวโน้มที่จะแสดงบทบาทอันสอดคล้องกับวัฒนธรรม
การเมืองตามแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชนชั้นปกครอง มากกว่าที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลง
วัฒนธรรมทางการเมืองให้เหมาะสมกับแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมืองในรัฐสมัยใหม่ (89)

งานวิจัยนี้จึงสรุปได้ว่าสื่อมวลชนไทยเป็นเครื่องมือในการครอบงำทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงวัฒนธรรมของชนชั้นที่มีอำนาจในสังคม และนั่นจึงมีบทบาทในการสนับสนุนสถานภาพเดิมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนน้อย มากกว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อคนส่วนใหญ่ในประเทศ

กมล สมิวัชร (2520: 105-8) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนไทย โดยเฉพาะวิทยุในการพัฒนาประชาธิปไตยในแง่

1. การเป็นผู้ให้ข่าวสารที่มีสาระและเป็นจริงแล้ว วิทยุทำได้เพียงการเสนอข่าวของรัฐบาล ซึ่งแม้จะให้ประโยชน์ด้านความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารประเทศ แต่ก็เพียงครั้งเดียว

2. การเป็นผู้ให้ข้อคิดและความรู้ เพื่อให้ต้นตอทางปัญญานั้น ปรากฏว่าวิทยุตกอยู่ในความควบคุมของฝ่ายบริหาร จึงมักมีบทบาทในการให้ความบันเทิงมากกว่าความรู้

3. เป็นผู้คอยชักกั้วผู้มีอำนาจ คือเป็นทั้งแขกยามในการป้องกันมิให้บุคคลกระทำการนอกเหนืออำนาจตน และเป็นนักสืบ คือการขุดค้นสิ่งที่ผู้มีอำนาจพยายามปกปิด และเป็นผลเสียต่อส่วนรวม อีกทั้งมองเห็นว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์และมีหน้าที่ในการเสนอความขัดแย้งอย่างเป็นธรรม แม้ต้องขัดแย้งกับรัฐบาล ก็จะต้องให้ศาลเป็นผู้ตัดสิน แต่คุณสมบัตินี้ตั้งกล่าวได้ว่าวิทยุประเทศไทยแทบไม่มีเลย

4. เป็นจักรกลของกระบวนการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่สื่อมวลชนคือเวทีที่เปิดโอกาสให้ทัศนคติต่าง ๆ แข่งกันอย่างเสรีให้ประชาชนเลือกพิจารณาเองว่าจะตัดสินใจเข้าข้างฝ่ายใดเมื่อเกิดความขัดแย้ง และทางออกที่ดีที่สุด สื่อมวลชนจะก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าประชามติ คือการแสดงออกซึ่งทัศนคติของมหาชนต่อปัญหาสาธารณะ อันเป็นแนวทางของคนส่วนใหญ่ในการวางแผนหรือปฏิบัติให้สอดคล้อง แต่โดยทางปฏิบัติแล้วสื่อมวลชนในไทย มีบทบาทน้อยมากในการเป็นจักรกลของการปกครองโดยเฉพาะในสื่อวิทยุ

แม้สิ่งที่ กมล สมิวัชร กล่าวไว้จะเกิดขึ้นในปี 2520 แต่ก็น่าที่จะนำมาศึกษาประกอบกับแนวความคิดสื่อสารเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยด้วย เพื่อศึกษาว่าในปัจจุบันกับอดีตที่ผ่านมา บทบาทของวิทยุในการพัฒนาประชาธิปไตยเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เกิดเหตุการณ์วิกฤตทางการเมืองที่ประชาชนมีความตื่นตัวสูงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3) ทฤษฎีผู้กรองสาร (Gatekeeper)

Wilbur Schramm กล่าวว่า ผู้กรองสารหรือนายทวารข่าวสารเป็นผู้มีสิทธิในการเปิดหรือปิดข่าวสารที่ส่งผ่านไปยังประชาชน เป็นเสมือนนายทวารของการรับข่าวสารของประชาชน (เมตตา กฤตวิทย์, พัทธนี เศรษฐจรยา และภิรินันท์ อนวัชศิริวงศ์, 2531: 107)

ในกระบวนการสื่อสารนั้นจะต้องมีการส่งข่าวสารผ่านทางช่องทางการสื่อสาร และในช่องทางนี้จะต้องมีผู้หนึ่งที่ทำหน้าที่ในการกลั่นกรองข่าวสาร และผู้ที่กลั่นกรองนี้คือ ผู้กรองสาร ในช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ ผู้กรองสารก็คือ นักข่าว บรรณาธิการข่าวของทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์นั่นเอง โดยบุคคลเหล่านี้ถือเป็นผู้ที่มีความสำคัญ และมีหน้าที่ต้องตัดสินใจว่า ข่าวสารอย่างใดที่ควรเผยแพร่ และข่าวสารใดไม่ควรส่งหรือเผยแพร่ออกไป ด้วยหน้าที่ดังกล่าวนี้เองจึงทำให้ผู้กรองสารเป็นผู้ที่มักได้รับความเชื่อถือมากกว่าคนอื่น (เมตตา กฤตวิทย์ และคณะ, 2531: 107)

มาลี บุญศิริพันธ์ (2526: 4-5) ได้กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวคือ ผู้กรองสารสำคัญคนแรกในกระบวนการคัดเลือกข่าวของสื่อมวลชน ผู้สื่อข่าวต้องมีความชำนาญและความสามารถในการตัดสินใจว่าเหตุการณ์ใดควรได้รับการพิจารณาให้เผยแพร่ เนื่องจากผู้สื่อข่าวคือบุคคลแรกที่เข้าถึงเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด และเป็นด่านแรกของข่าวสารซึ่งจะน่าสนใจ หรือดี หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและความเอาใจใส่ในการเลือกสรรตัดสินใจของผู้สื่อข่าวเป็นสำคัญ

บุคคลสำคัญอีกคนหนึ่งที่เป็นผู้กรองสารคนต่อไปในการดูแล แสวงหา รวบรวม พิจารณา และเรียบเรียงเพื่อนำเผยแพร่คือ บรรณาธิการข่าวหรือหัวหน้าข่าว ในหน่วยงานหนึ่งอาจมีบรรณาธิการข่าวได้หลายคนก็ได้ ในการพิจารณาประเด็นข่าวเพื่อการเผยแพร่นั้นก็จะต้องคำนึงถึงนโยบายและความสนใจของผู้รับสารประกอบกัน ก่อนที่จะทำการตกแต่งข่าวและจัดเรียงความสำคัญข่าว รวมถึงการกำหนดเวลาในการนำเสนอข่าวเพื่อเผยแพร่ต่อไป

อรนุช เลิศจรธรรษาภิรักษ์ (2531: 13) ได้กล่าวว่า นักข่าวจะเป็นคนตัดสินใจว่าเขาจะเขียนหรือเท็จจริงในเรื่องข่าวนี้อย่างไร ซึ่งเช่นเดียวกับบรรณาธิการข่าวที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในเวลาต่อมา โดยข้อเขียนของ Bagdikian ได้อ้างปัจจัย 5 ประการในการตัดสินใจเลือกข่าวของนักข่าวและบรรณาธิการข่าว คือ

1. หลักที่ยึดในการบริหาร
2. การมองโลกของความจริงและนิสัยของหนังสือคือการมองผู้อ่านว่าผู้อ่านต้องการอย่างไร
3. ค่านิยมภายในองค์กร ซึ่งยึดถือโดยกองบรรณาธิการที่จะตัดสินใจว่าอะไรที่ผู้รับสาร

ในหมู่คณะควรจะได้รับ

4. ค่านิยมส่วนตัว และนิสัยแปลก ๆ ของบรรณาธิการ โดยบรรณาธิการจะไม่ยอมให้สิ่งที่เขาไม่ชอบปรากฏอยู่ในข่าวเด็ดขาด

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่องเวลา และเนื้อที่ประกอบการตัดสินใจด้วย

Walter Giber (ลักษมี คงลาภ, 2534: 31) ได้ศึกษาการคัดเลือกข่าวของบรรณาธิการข่าวสารของหนังสือพิมพ์ Wisconsin และพบว่าการทำงานของบรรณาธิการข่าวโทรพิมพ์จะคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการผลิต ระเบียบต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในห้องข่าว ซึ่งบทบาทของบรรณาธิการข่าวจะถูกกำหนดโดยแนวทางขององค์การ บรรทัดฐานทางวิชาชีพ และค่านิยมของสังคม ซึ่งการศึกษาของไกเบอร์พบว่ามีส่วนพ้องกับข้อเขียนของ Bagdikian

ส่วน Galtung & Ruge ได้กล่าวว่าปัจจัยสำคัญจากการคัดเลือกข่าวประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านองค์กร ที่ทำให้เลือกเสนอข่าวที่เป็นเหตุการณ์ใหญ่ มีขอบเขตครอบคลุมกว้างขวางและชัดเจน ง่ายต่อการติดตามรายงานและการรับรู้ ปัจจัยต่อมาคือ ปัจจัยเกี่ยวกับประเภทของข่าว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข่าวเหตุการณ์ที่เข้ากับความคาดหวังของผู้รับสาร เป็นข่าวที่มีคุณค่าด้วย และปัจจัยสุดท้ายคือปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยจะเลือกข่าวเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นผู้นำและชาติชั้นนำ รวมถึงเหตุการณ์ไม่ดีที่ผู้รับสารส่วนใหญ่ให้ความสนใจ

และจากการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้กรองสารในการเลือกหรือตัดทอนข่าวสาร ทยายหรือเพิ่มเติมข่าวสาร รวมถึงรวบรวมและตกแต่งข่าวนั้น อรุณช เลิศจรยรักษ์ (2531: 14) พบว่าไม่ได้คำนึงถึงประชาชนผู้รับสารเท่าใดนัก แต่จะเลือกเสนอข่าวตามวินิจฉัยของบรรณาธิการ และนักข่าวว่ามีความเหมาะสมเพียงใด และเป็นที่น่าสนใจของประชาชนหรือไม่ ดังนั้นข่าวที่ประชาชนต้องการจริง ๆ จึงอาจไม่มีโอกาสในการนำเสนอเลยก็ได้

ดังนั้นในการศึกษาถึงการนำเสนอข่าววิทยุกระจายเสียงจึงไม่อาจที่จะละเลยการศึกษาถึงการจัดองค์ประกอบของสื่อมวลชนประกอบด้วย เพราะนอกจากลักษณะพิเศษของสื่อมวลชนที่ผู้ส่งสารนั้นคือเจ้าหน้าที่ในองค์กร อันทำหน้าที่เผยแพร่แนวคิดต่าง ๆ ผ่านทางองค์กรสื่อมวลชนนั้นแล้ว การกลั่นกรองแนวคิดต่าง ๆ หรือข้อเท็จจริงที่เป็นข่าวสารหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจนำมาเผยแพร่ นั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ตามลักษณะขององค์กรนั้นด้วย

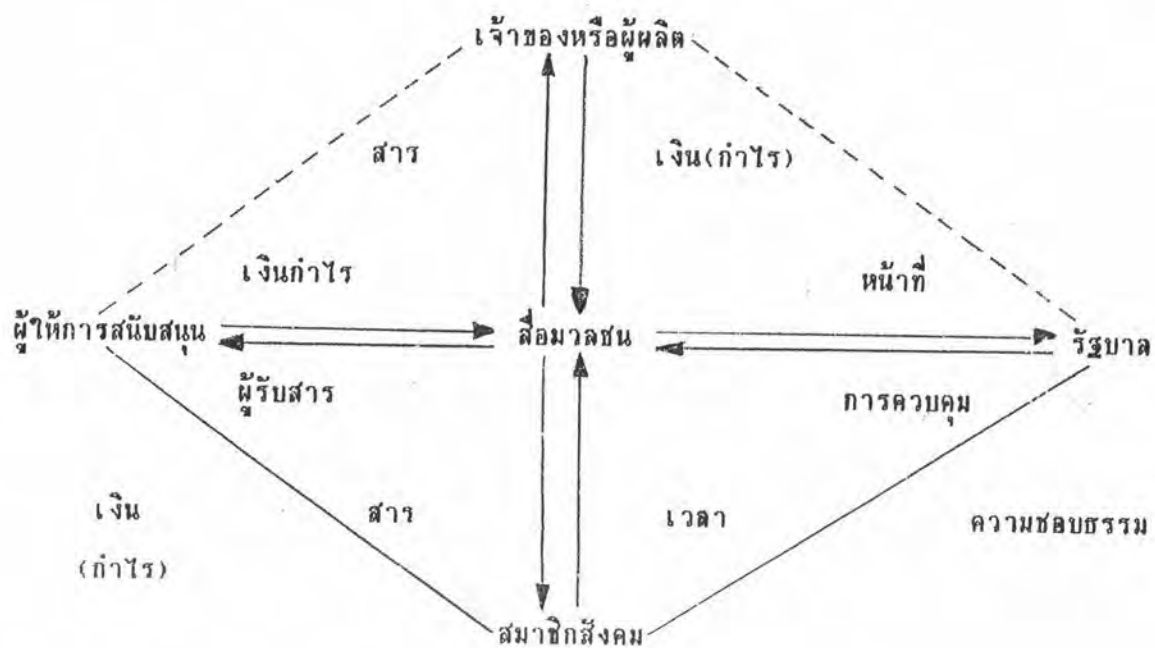
Wibur Schramm ได้กล่าวถึงลักษณะพิเศษของการสื่อสารมวลชนประการหนึ่งคือ สื่อสารมวลชนนั้นทำงานเป็นองค์กร และองค์กรเหล่านี้ทำงานเหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไปที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คือเป็นผู้ถอดรหัสข่าวสาร (decoder) แปลความหมายข่าวสาร (interpreter) และลงรหัส

ข่าวสาร (encoder) ทว่าสื่อสารมวลชนนี้กระทำโดยกลุ่มบุคคลมากกว่าคนเดียว และคุณภาพขององค์กรที่เน้นจำเป็นต้องมีกลุ่มของนักข่าว กลุ่มบรรณาธิการ และกลุ่มเทคโนโลยี ซึ่งทำงานร่วมกัน (อรนุช เลิศจรพยารักษ์, 2529: 80)

เช่นเดียวกับ Wallis and Baran ได้ถือว่าสื่อมวลชนเป็นองค์กรหรือสถาบันอย่างหนึ่งซึ่งอาจตั้งขึ้นเพื่อแสวงหากำไรหรือไม่ก็ได้ ในทุกองค์กรจะมีกระบวนการจัดสถาบัน เพื่อให้องค์กรนั้นดำรงอยู่เพื่อทำประโยชน์แก่คนส่วนรวม โดยองค์กรจะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ จำต้องผูกพันกับกลุ่มคนและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งตามทฤษฎีดุลยภาพ (Equilibrium Theory) ของเชสเคอร์ บาร์นาร์ด ได้เห็นว่าองค์กรจะอยู่ได้นั้นต้องอาศัยแรงสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขที่จะทำให้องค์กรนั้นคงอยู่ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับกลยุทธการบริหารองค์กรซึ่งจะแตกต่างกันออกไป และย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเกิดมีการต้องการเปลี่ยนแปลงขึ้นเพื่อป้องกันการขัดแย้งและล้มเหลว (ศรีประภัสสร สุทธิเสวีวงศ์, 2534: 16)

ดังนั้นองค์กรสื่อมวลชนถือว่าเป็นสถาบันอย่างหนึ่งก็ต้องมีความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สุรพงษ์ โสธนะเสถียร ได้กล่าวว่า กิจกรรมของสื่อมวลชนดำเนินไปภายใต้ความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ อย่างน้อยที่สุด 4 องค์กรคือ เจ้าของหรือผู้ผลิต (หวังผลกำไรในการดำเนินกิจการ) รัฐบาล (เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นการสื่อสารที่มีบทบาทต่อสังคมสูงมาก จึงต้องมีการควบคุม) ผู้ให้การสนับสนุน (เงินหนุนจากการอุปถัมภ์ราชการ) และผู้รับสารหรือสมาชิกของสังคม

แบบจำลองที่ 1 โครงสร้างผลกระทบของสื่อมวลชน

ที่มา : สุรพงษ์ โสภนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, หน้า 320

Etzioni (ศิริชัย ศิริเกษ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531: 139-143) ได้แบ่งประเภทจุดมุ่งหมายขององค์กรออกเป็น 1) เพื่อการบังคับในการข่มขู่ 2) เพื่อแสวงหาผลตอบแทนประโชชน์เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการโดยการใช้เงินหรือรางวัลในการตอบแทน 3) เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานคือการผลักดันค่านิยมบางประการ ซึ่งองค์กรส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะผสมกันระหว่างจุดประสงค์เพื่ออรรถประโยชน์และจุดมุ่งหมายในเชิงบรรทัดฐาน ส่วนจุดมุ่งหมายเพื่อการบังคับนั้นไม่ปรากฏชัด แม้ว่าจะอยู่ในสภาวะผูกขาดหรือเป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อก็ตาม อย่างไรก็ตาม การที่องค์กรมีจุดมุ่งหมายที่ผสมผสานกันคือ มีหลายจุดมุ่งหมายและต้องสนองตอบต่อค่านิยมที่มีลักษณะแตกต่างกันอย่างมากในเวลาเดียวกันนี้ ความสำเร็จหรือเสถียรภาพจะเกิดขึ้นได้ภายในองค์กรนั้นย่อมต้องมีความขัดแย้งภายในองค์กรน้อยที่สุด และต้องมีลักษณะที่ประนีประนอมในการทำงานในระดับที่สูงกว่าปกติด้วย รวมถึงจุดมุ่งหมายก็ควรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

เนื่องจากสถาบันสื่อสารมวลชนนั้นย่อมมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสถาบันอื่น ๆ จำนวนมาก อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายขององค์กรแล้วก็พบว่า ต้องมีลักษณะประนีประนอมในการทำงานอยู่ในระดับสูงด้วย จึงทำให้สถาบันสื่อมวลชนมีอิสระอยู่เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น จากการศึกษาของ Murdoch (1977) ได้กล่าวถึงปัจจัยภายนอกอันมีผลกระทบต่อ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และปัจจัยภายในคืออุดมการณ์วิชาชีพ เจ้าของ และโครงสร้างการบริหาร นโยบายในการบริหาร ข้อจำกัดทางเทคนิค และการเงิน ปัจจัยใหญ่ทั้งสองประการนี้เป็นสิ่งที่ควบคุมให้ผู้ประกอบการวิชาชีพนี้แยกแพร่สารออกมาในลักษณะหนึ่ง (Margaret Gallagher, 1982: 152)

จากการศึกษาของ Cohen et al. (1990) ได้กล่าวว่า ความขัดแย้งที่ปรากฏในข่าวได้สะท้อนให้เห็นระดับของข้อจำกัดที่แตกต่างกันในองค์กรสองประการคือ นักสื่อสารมวลชนที่ก่อปรด้วยอุดมการณ์ทางวิชาชีพ บรรทัดฐาน บุคลิกลักษณะ การมองโลกและสังคม และสอง โครงสร้างการทำงานขององค์กรที่เกี่ยวพันกับเศรษฐกิจ รูปแบบรายการ เวลา และเทคโนโลยี นอกจากนี้ นักวิจัยหลายคนยังเสริมข้อจำกัดภายนอกที่มีผลต่อองค์กรด้วยคือ การเมือง เศรษฐกิจ และระบบสังคม ที่สื่อเข้าไปเกี่ยวข้อง ข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ธรรมชาติของข่าวคือผลผลิตขององค์กรและบุคลากรในองค์กร (Akiba A. Cohen, et al., 1990: 27)

ในขณะที่นักสื่อสารมวลชนก็มีบทบาทด้านอาชีพที่อยู่ตรงกลางระหว่าง 2 ขั้ว คือ ขั้วหนึ่งของบทบาทการที่สื่อมวลชนเป็นแหล่งอำนาจทางสังคม และอีกขั้วหนึ่งที่ตรงกันข้ามกันคือ การที่สาธารณชนควรได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของสื่อมวลชน โดยแสดงให้เห็นในตารางทางเลือกของบทบาททางวิชาชีพของสื่อมวลชน

ตารางที่ 3 ทางเลือกของบทบาททางด้านอาชีพของสื่อมวลชน

เล่นบทของผู้มีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรม ทางการเมืองและทางสังคม ในฐานะ ที่เป็นผู้ลงมือกระทำต่าง ๆ	v. s.	ยอมรับความเป็นกลาง มีหน้าที่แต่เพียง เสนอสาระและข่าวสาร
แสดงออกถึงทักษะที่เป็นการสร้างสรรค์ และปฏิบัติงานริเริ่มได้โดยอิสระ	v. s.	สนองต่อความต้องการขององค์กรจาก การกำกับโดยฝ่ายจัดการ
บรรลุถึงจุดมุ่งหมายบางประการทาง ด้านการสื่อสารเพื่อผู้รับสาร หรือ เพื่อสังคม	v. s.	การตอบสนองต่อความต้องการด้านสินค้า เพื่อการบริโภคของผู้รับสารที่เรารู้จัก เป็นอย่างดี

* ที่มา ศิริชัย ศิริกาณะ, กาญจนา แก้วเทพ เรียบเรียงจาก Mass Communication Theory: An Introduction By Danis McQuail, 2531: 146)

จากตารางนี้แสดงให้เห็นถึงหลักการพื้นฐานการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชนที่ดูจะขัดแย้งกันระหว่างหลักการทางด้านเสรีภาพกับอุปสรรคที่ตัวสถาบันที่ต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นบทบาทที่สื่อมวลชนเลือกควรเป็นบทบาทที่เป็นกลาง เป็นผู้ให้ข่าวสารและต้องการเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงาน แนวคิดเรื่องความเป็นกลางนี้ Edelstein (1966) ได้ให้ทัศนะว่าอาจเป็นเครื่องมือสำหรับลดความขัดแย้งในชุมชน หรือไม่ก็เป็นลักษณะของการหลีกเลี่ยง อย่างไรก็ตาม Cantor (1971) ได้พบว่านักเขียนสื่อพิมพ์ที่ยึดแนวทางเป็นกลางในการให้ข่าวสารมักจะไม่มี ความขัดแย้งในการทำงานภายในองค์กร ทั้งนี้เพราะในที่สุดแล้วองค์กรสื่อมวลชนเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนดวิถีการที่จะบรรลุความสำเร็จ ความขัดแย้งที่มักจะเกิดขึ้นในองค์กรสื่อมวลชนคือความขัดแย้งเกี่ยวกับเนื้อหา ซึ่งอาจหาทางแก้ไขได้โดยการเลือกบุคคลที่สามารถเข้าได้กับองค์กร จัดดำเนินการถ่ายทอดทางสังคมเพื่อให้บริการในนโยบาย หรือการให้รางวัลตอบแทน รวมถึงกลไกทางสถาบัน เช่น การจัดประชุมกองบรรณาธิการ และสร้างบรรทัดฐานร่วมกัน ประการสุดท้ายคือ การแก้ไขขัดแย้งด้วยการอุทธรณ์ต่อผู้รับสารเพื่อประสานจุดมุ่งหมายร่วมกัน (ศิริชัย ศิริกาณะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531: 143-152)

จากงานวิจัยของ เครือวัลย์ ชัชกุล (2535) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ พบว่า ผู้นำเสนอข่าวได้แก่ หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการข่าวประจำวันของวิทยุ และทีวี จะคัดเลือกข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกมาแล้วมาเรียงลำดับตามความสำคัญ และแม้ว่าบรรณาธิการข่าวจะคัดเลือกข่าวด้วยตนเอง แต่ก็เป็นการทำงานอยู่ในองค์กรของสังคม คุณค่าข่าวจึงเป็นคุณค่าที่เกิดอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ จากปัจจัยภายในคือ นโยบายของเจ้าของสื่อ ผู้ร่วมงาน และปัจจัยภายนอกคือ ระบบการเมือง การควบคุมของกฎหมาย และวัฒนธรรมสังคม นอกจากนี้ภารกิจหน้าที่หลักของวิทยุอีกประการหนึ่งคือ เพื่อการประชาสัมพันธ์ภาพพจน์ที่ดีให้แก่วัฒนธรรม รวมทั้งหน้าที่ที่แตกต่างในกรณีหนังสือพิมพ์ลงข่าวที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อรัฐบาล แม้ว่าจะเกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เป็นความขัดแย้งมากมาย แต่หัวหน้าวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่เพียงบ่งบอกสถานการณ์ข่าวที่ยุติแล้ว หรือแก้ไขกล่าวหาแก่อนรัฐบาล หรือเสนอข่าวเพื่อหวังท่าทีความคิดเห็นของประชาชนเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วหัวหน้าข่าวของวิทยุจะให้ความสำคัญกับบุคคลมากกว่า โดยเฉพาะบุคคลในวงราชการหรือรัฐบาล

4) แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

ความหมายของข่าวมีผู้ให้คำจำกัดความไว้มาก อาทิเช่น

ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ (ประชัน วัลลภิก, 2519: 19)

ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าว และบรรณาธิการเห็นร่วมกันว่าประชาชนควรรับทราบเหตุการณ์และเรื่องราวนั้น (มาลี บุญศิริพันธ์, 2526: 131)

ข่าว คือ เรื่องราวอะไรบางอย่างซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน (พีระ จิรโสภณ, 2530: 21)

ชวรัตน์ เชิดชัย ได้รวบรวมไว้ว่า

ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้

ข่าว คือ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายมาก่อน อันทำให้เป็นที่น่าตื่นเต้น

ข่าว คือ การรายงานอย่างทันทั่วทั้งที่เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมนุษย์สนใจ และข่าวที่ดีที่สุดคือ ข่าวซึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่สนใจ

สำหรับคำจำกัดความของข่าววิทยุ นั้น บุญเกื้อ ควรหาเวช (2533: 148) ได้เขียนไว้ว่า

ข่าววิทยุ คือ เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นใหม่ และเป็นที่น่าสนใจของผู้ฟัง เรื่องราวและเหตุการณ์นั้นควรเสนอความหมายหรือยากเห็นของผู้ฟัง เป็นเหตุการณ์ที่ดึงดูดความสนใจ เป็นการบอกผู้ฟังถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งต้องมีความเที่ยงตรงเป็นข้อเท็จจริงและใหม่เสมอ

สุรินทร์ แปลงประสพโชค (ศรีประภัสสร สุทธิเสวีวันต์, 2534: 24) ได้บันทึกว่า รายการข่าววิทยุกระจายเสียง หมายถึง รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาหลักคือข่าวสรุปเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของประชาชนทั่วไป โดยจัดเสนอออกอากาศเป็นรายการประจำ หรืออาจเสนอแทรกในช่วงการกระจายเสียงอื่น ๆ ได้ในกรณีเร่งด่วน และเป็นกรายงานความคืบหน้าเพียงสั้น ๆ

และเมื่อพิจารณาข่าววิทยุเปรียบเทียบกับกรเสนอข่าวโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์แล้ว จะเห็นได้ว่า (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2508: 1-8)

1. วิทยุกระจายเสียงสามารถเสนอข่าวได้รวดเร็ว และตัดตอนรายการอื่น ๆ เพื่อเสนอข่าวด่วนได้
2. วิทยุกระจายเสียงสามารถเสนอข่าวในขณะที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น และสามารถติดตามเหตุการณ์นั้นได้ตลอดไป
3. เสนอข่าวได้บ่อยครั้ง แต่มักเป็นเนื้อหาที่สั้นย่อ
4. ข่าววิทยุ สามารถสร้างความน่าสนใจ
5. การรับฟังข่าวสามารถทำกิจกรรมอย่างอื่นควบคู่กันไปด้วย แต่ต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ฟังเฉพาะด้วย

ศรีประภัสสร สุทธิเสวีวันต์ (2535) ศึกษาเรื่อง การกำหนดรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียง พบว่ามีปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรายการข่าววิทยุ 3 ปัจจัยข้อคือ ผู้ควบคุมนโยบาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ผู้ผลิตหรือผู้จัดรายการ และผู้อุปถัมภ์รายการ รายการข่าววิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่คือ รายการข่าวประเภทเป็นทางการ ซึ่งแบ่งออกเป็นสองรูปแบบคือ รายการข่าวรวม และรายการข่าวสั้นทุกชั่วโมง และรายการข่าวประเภทไม่เป็นทางการ แบ่งออกเป็นสามรูปแบบคือ รายการพูดคุยข่าว รายการข่าวชาวบ้าน และรายการละครข่าว ส่วนคุณค่าของข่าวนั้นพบว่าข่าวแบบเป็นทางการมีคุณค่าข่าว

ในแง่ความรวดเร็ว ความสำคัญ และผลกระทบต่อประชาชน นอกจากนี้ปัจจัยเงื่อนไขที่กำหนดรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียงโดยตรง คือปัจจัยทางด้านนโยบาย คือ นโยบายในระดับรัฐบาล นโยบายในระดับหน่วยงานเจ้าของสถานี และนโยบายในระดับปฏิบัติงานของสถานีวิทยุกระจายเสียง รวมไปถึงผู้ผลิตหรือผู้จัดรายการข่าววิทยุด้วย ส่วนผู้อุปถัมภ์รายการเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียงโดยทางอ้อม

องค์ประกอบข่าว

ในการพิจารณาถึงความสำคัญและน่าสนใจของข่าวนั้น อาศัยหลักในการพิจารณาที่เป็นองค์ประกอบข่าวที่น่าจะนำข้อมูลข่าวสารมาเผยแพร่ มีองค์ประกอบอยู่ 10 ประการ (บำรุงสุทพธรรม, 2527: 7) ประกอบด้วย ความรวดเร็ว หรือความฉับพลัน ความใกล้ชิด ความเด่นหรือความสำคัญ ผลสะท้อนหรือผลกระทบกระเทือน ความมีเงื่อนงำหรือความน่าสงสัย ความแปลก ความก้าวหน้า ความขัดแย้ง องค์ประกอบทางเพศและอารมณ์

ในงานวิจัยนี้จะเลือกพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบที่เป็นความขัดแย้ง (Conflict) ที่มาลี บุญศิริพันธ์ (2526: 40) ได้อธิบายว่าเป็นเรื่องที่มีความขัดแย้งไม่ลงรอยกัน เกิดการปะทะกัน และหากเป็นความขัดแย้งที่คนกำลังสนใจ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนทั่วไปแล้ว เรื่องนั้นยิ่งมีคุณค่าในการเป็นข่าวสูงเป็นพิเศษ แต่การนำเสนอความขัดแย้งต้องระวังไม่ให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น จึงต้องเสนอข้อเท็จจริงในลักษณะที่เป็นกลางและสมดุลย์ด้วยกันทุกฝ่าย

ในการพิจารณาคุณค่าของข่าว ความสำคัญของความขัดแย้งจะเพิ่มสูงขึ้นถ้าเกิดจากคนที่เป็นจุดสนใจหรือบุคคลสำคัญที่เด่นในสังคม เป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจเป็นพิเศษหรือเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องความเป็นอยู่ของประชาชน และอาจส่งผลกระทบมาถึงประชาชนได้ อีกประการหนึ่งคือ ประชาชนย่อมอยากทราบว่า ทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นเป็นอย่างไร ความขัดแย้งใดก็ตามที่จะได้รับการตัดสินว่ามีคุณค่าทางข่าวเพียงใดนั้นย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบดังนี้ในการตัดสินใจด้วยคือ

1. อะไรคือต้นเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง
2. ทำไมจึงเกิดความขัดแย้งนั้น
3. ใคร คือคู่ต่อสู้ของความขัดแย้ง
4. ทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นอย่างไร
5. ความขัดแย้งนี้ เกี่ยวข้องกับผู้รับสารมากน้อยเพียงใด และเป็นที่น่าสนใจของประชาชนหรือไม่

การทำให้องค์ประกอบเหล่านี้มีคุณค่าขึ้นมานั้น บรรณาธิการข่าวควรจัดประชุมผู้ร่วมงาน เพื่อวิเคราะห์ทำความเข้าใจและทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่จะนำเสนอ เพื่อให้พนักงานเข้าใจ ได้ถึงขั้นถึงองค์ประกอบข่าวเบื้องต้นที่เขาจะเสาะหา (J. Leonard Reinsch, 1960: 107)

คุณค่าข่าว

การทำข่าวมีคุณค่านั้น นอกจากจะพิจารณาจากองค์ประกอบข้างต้น อันเป็นการพิจารณา ความสำคัญภายในตัวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญแล้ว ยังมีปัจจัยที่ผู้สื่อข่าวต้องตระหนักในขอบเขต การทำงานของแต่ละบุคคลที่จะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม และแนวทางขององค์กร รวมถึง สังคมด้วย ปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย (มาลี บุญศิริพันธ์, 2526: 50-53)

1. นโยบายของสื่อมวลชน อันเป็นตัวกำหนดแนวโน้มในการพิจารณาคุณค่าข่าว ที่จะ ทำให้เห็นในแง่ที่แตกต่างกันออกไป
2. ทิศนคติของกองบรรณาธิการ ซึ่งถ้ามีแนวโน้มไปในทิศทางใด ก็ย่อมเสนอข่าวไปใน ทิศทางนั้นด้วย
3. ระดับผู้บริหาร อันเป็นตัวแปรสำคัญในการวินิจฉัยคุณค่าของข่าวให้สอดคล้องกัน
4. เนื้อที่หรือปริมาณ (ความยาว) การจำกัดด้วยเวลา อาจทำให้ต้องตัดเหตุการณ์ บางประการทิ้งไป หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวจึงมีมากขึ้น
5. เวลา ข่าวใดที่เกิดในเวลารวดเร็ว มีความสด มีผลกระทบต่อองค์ประกอบที่สำคัญ และรุนแรงกว่า จึงควรได้รับความสนใจมากกว่า
6. สิ่งที่ย่างงานมาก่อน ข่าวที่ได้รับการเสนอไปครั้งหนึ่งแล้วย่อมทำให้คุณค่าลดลง
7. การตรวจข่าวล่วงหน้า ซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ของสภาพแวดล้อมด้วย และอาจ ทำให้การประเมินคุณค่าข่าวไม่สอดคล้องกับผู้บริหาร
8. การปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม อันเป็นส่วนในการวินิจฉัยทางอ้อม
9. เจ้าของหรือนายทุน เหตุการณ์ใดที่อาจกระทบต่อผลประโยชน์ของเจ้านองแล้วก็มี กจะหลีกเลี่ยงไม่นำเสนอ
10. โฆษณา ข่าวบางชิ้นจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อเจ้าของสินค้าด้วย แต่ก็มิใช่ กฎเกณฑ์สำคัญ
11. ศาสนาและเชื้อชาติ ควรหลีกเลี่ยงในการเสนอข่าวที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ในเชิงศาสนาและชนกลุ่มน้อย

สำหรับการพิจารณาคุณค่าของช่าวนั้น Galtung & Ruge (ศิริชัย ศิริภาส และกาญจนา แก้วเทพ, 2531: 206) ได้ระบุและเชื่อมโยงปัจจัยสำคัญในการเลือกช่าวว่ามีอยู่ 3 ประการคือ

1. ปัจจัยด้านองค์กร ซึ่งจะพบมากที่สุด และหลีกเลี่ยงได้ยากมักมีปัญหาเรื่องอุดมการณ์ตามมา

2. ปัจจัยด้านประเภทของช่าว คือการเลือกเหตุการณ์ที่เข้ากับความคิดหวังส่วนหนึ่งของผู้รับสารและเป็นช่าวประเภทที่เคยได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

3. ปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม ซึ่งมักจะเป็นเหตุการณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคนสำคัญและชาติชั้นนำ รวมถึงเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของประชาชนด้วย

อย่างไรก็ดี ได้เกิดแนวคิด 2 แนวเกี่ยวกับกระบวนการทำช่าว นั่นคือทัศนคติต่อกระบวนการทำช่าวที่ได้รับตามแบบสามัญสำนึก และทัศนคติทำช่าวที่ก่อตัวมาจากทฤษฎีวิเคราะห์เนื้อหา และองค์กรสื่อมวลชน โดยทัศนคติจากกลุ่มที่ให้สามัญสำนึกมองว่า คุณสมบัติของช่าวคือการมีปฏิกริยาตอบสนองต่อความเป็นจริงดังปรากฏในแผนผังนี้ เกิดจากการที่สื่อมวลชนนำเกณฑ์การเลือกช่าวไปจับพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (ศิริชัย ศิริภาส และกาญจนา แก้วเทพ, 2531: 209-210)

เหตุการณ์ -----> เกณฑ์เลือกช่าว -----> รายงานช่าว -----> ความสนใจในช่าว

แล้วรายงานเสนอต่อสาธารณชน ส่วนทัศนคติของกลุ่มที่เน้นเรื่องของกระบวนการคัดเลือกช่าวที่มีกฎเกณฑ์และโครงสร้างตายตัว จะปรากฏดังแผนผังที่แตกต่างออกไป

ความสนใจในช่าว -----> เกณฑ์เลือกช่าว -----> เหตุการณ์ -----> รายงานช่าว

คือการนำเอาความสนใจจากประลักษ์การณ์ช่าวที่ทำมาตั้งเป็นเกณฑ์ในการเลือกช่าว โดยเกณฑ์นี้จะมีลักษณะคงที่ และผนวกกับข้อบังคับขององค์กรสื่อมวลชนเข้าไปด้วย การที่เหตุการณ์หนึ่งจะได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าช่าวหรือไม่ก็ต่อเมื่อเกณฑ์นั้นสอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกช่าว ในการรายงานก็ต้องเป็นไปตามกฎที่องค์กรระบุไว้ตามหลักที่เคยปฏิบัติมา

นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวถึงคุณค่ามาตรฐานของสื่อที่ปรากฏ (McQuail, 1987: 125-132) ที่สามารถนำมาเชื่อมโยง วิเคราะห์ร่วมกับองค์กรสื่อและคุณค่าในช่าวที่นำเสนอด้วย โดยสิ่งที่มีคุณค่า และควรปรากฏในการทำงานขององค์กรสื่อ นั้น ๆ เพื่อให้ได้ช่าวที่มีมาตรฐาน คือ เสรี

ภาพและอิสระภาพ (Freedom and Independence) จริยธรรมเพื่อรักษาความเป็นระเบียบ และความสงบสุขในสังคม (Order and Solidarity) ความหลากหลายและสามารถเข้าถึงสื่อ (Diversity and Access) และความเที่ยงตรงและสมคณย์ (Objectivity and Information Quality)

นั่นหมายถึงว่า นอกจากคนทำงานสื่อ จะมีอิสระภาพและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารนั้น ๆ โดยปราศจากการควบคุมขององค์กร เพื่อให้ได้งานที่สร้างสรรค์ มีลักษณะเฉพาะตัว มีความแปลกใหม่แล้ว ยังต้องใช้จริยธรรมในวิชาชีพเพื่อไม่สร้างความปั่นป่วนในสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ยังรวมถึงความหลากหลายให้ผู้รับสารได้เลือกรับ และท้ายที่สุดคือความเป็นกลางของสื่อซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการสร้างความน่าเชื่อถือ

J. Westerstahl (McQuail, 1987: 131) ได้สร้างแบบจำลอง องค์ประกอบสำคัญของความเที่ยงตรงของข่าวได้ดังนี้

แบบจำลองที่ 2 องค์ประกอบสำคัญของข่าวที่เที่ยงตรงของ Westerstahl (1983)

จากแบบจำลองนี้ แสดงให้เห็นว่า ความเที่ยงตรงของข่าวนั้น ต้องประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ๆ คือ การนำเสนอความเป็นจริง ที่ไม่มีการวิเคราะห์หรือวิจารณ์จากผู้เสนอข่าวและการเลือกข่าวที่จะเสนอซึ่งต้องชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสารและสังคม สำหรับอีกส่วนหนึ่งคือ ความยุติธรรมของผู้ที่เสนอข่าวนั้น อันประกอบด้วย การรักษาความสมคณย์ของเวลา และเนื้อที่ในการนำเสนอ รวมถึงต้องมีความถูกต้องเที่ยงตรงในการเสนอข่าวนั้นด้วย เช่น การหลีกเลี่ยงภาษาที่แสดงอารมณ์ หรือการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ที่จะชักจูงหรือโน้มน้าวผู้รับสาร

ศุภวรรณ ธีจพงษ์ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร การคาดหวังผลตอบแทนความพึงพอใจ และพฤติกรรมการรับฟังข่าวสารของประชาชนกรุงเทพฯ : ศึกษาเฉพาะ

กรณีรายการข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่าข่าวภาค 7 โมงเช้า เป็นข่าวที่มีจำนวนผู้ฟังมากที่สุด ข่าวของวิทยุแห่งประเทศไทยได้รับการประเมินว่ามีความน่าเชื่อถือสูงในฐานะแหล่งข่าว เพราะคุณสมบัติสำคัญคือการนำเสนอข่าวได้รวดเร็ว การให้ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ แต่คุณสมบัติที่ทำให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้รับความเชื่อถือต่ำคือ การขาดความกล้าหาญที่จะเสนอข่าวเพื่อผดุงความยุติธรรมของสังคม ความไม่สามารถรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ได้อย่างละเอียดเจาะลึก และการไม่เสนอข่าวตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง

5) ทฤษฎีการขัดแย้ง (Conflict Theory)

ทฤษฎีการขัดแย้งนี้เป็นทฤษฎีแม่บทหนึ่งทางสังคมวิทยา ในเวลาใกล้เคียงกับทฤษฎีการหน้าที่โดย David Lockwood ได้วิจารณ์ทฤษฎีการหน้าที่ของ Parsons ความขัดแย้งนั้นเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตสังคมของมนุษย์เท่า ๆ กับความเป็นระเบียบ และมีข้อบางประการในสังคมที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2533: 91)

ในทฤษฎีความขัดแย้งนี้ ได้แบ่งแยกออกเป็น 2 แนวคิดสำคัญ คือ ของ Karl Marx และ George Simmel โดยมาร์กซ์ จะเน้นผลการแบ่งแยกของการขัดแย้งหรือผลเสียของการขัดแย้งซึ่งทำให้เกิดความรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคม ส่วน ซิมเมล นั้นจะมุ่งแสดงผลบูรณาการของการขัดแย้ง และมุ่งหาเงื่อนไขที่จะทำให้การขัดแย้งเปลี่ยนแปลงไป ทั้งสิ้นใจรูปแบบ และผลกระทบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดความต่อเนื่องของระบบสังคม

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งของบุคคลอื่น ๆ ที่สำคัญอีกคือ (เสวีริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534: 43-4)

Max Weber เชื่อว่า ความขัดแย้งมีจุดเริ่มต้นจากการขัดกันผลประโยชน์เนื่องมาจากการมีทรัพยากรจำกัด ความขัดแย้งทั้งหลายไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การต่อสู้กัน

Mosca เห็นว่าความขัดแย้งเป็นของปกติที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ความขัดแย้งจำเป็นต่อการสร้างความก้าวหน้า และความเป็นระเบียบของสังคม ความขัดแย้งที่สำคัญที่สุดในสังคมคือความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจ

ทัศนะทางสังคมวิทยาในเรื่องของความขัดแย้งนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคม และความสนใจของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ความแตกต่างของความสนใจนำไปสู่ความขัดแย้ง

ในสังคม

ส่วนทัศนะทางการเมืองเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการสองอย่างที่เกี่ยวข้อง คือความขัดแย้งและความกลมเกลียว ความขัดแย้งปรากฏให้เห็นเมื่อบุคคลสองคนหรือมากกว่าสองคนต้องการเป็นเจ้าของสิ่งเดียวกัน ต้องการตำแหน่งเดียวกัน แต่ยืนหยัดในจุดประสงค์หรือวิถีการที่ไปด้วยกันไม่ได้

รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ (2530: 94-5) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการขัดแย้งว่าเป็นกระบวนการที่ขัดกัน เป็นกระบวนการที่จะค้นหาวิถีการที่จะเอาชนะคู่แข่งกัน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน โดยการขัดกันอาจแบ่งเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ สงคราม การวิวาทบาดหมาง เช่น การยกพวกตีกัน การพิพาทฟ้องร้องกันทางศาล เป็นการขัดกันทางกฎหมาย และการขัดกันเพื่ออุดมคติ ไม่ใช่เพื่อบุคคลใดโดยเฉพาะ ทว่าการขัดกันก็ไม่ใช่แต่จะมีผลเสียเท่านั้น ผลดีของการขัดกัน อาจก่อให้เกิดผลได้ 3 ประการคือ

1. ก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อกลุ่ม
2. เป็นสัญญาณเตือนให้ทราบว่า สังคมนั้นหรือกลุ่มนั้นควรมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิกในสังคม
3. การขัดกันแสดงให้เห็นชัดเจนว่า สังคมควรมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับที่สมบูรณ์ขึ้น

อุทัย หิรัญโชติ (2522: 108) ได้กล่าวว่า ความขัดแย้งทางสังคมคือการแตกแยกความสัมพันธ์ของคน และทำลายบูรณาการของกลุ่มชน โดยได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งออกเป็น 6 ประเภทคือ ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ความขัดแย้งทางศาสนา ความขัดแย้งในลัทธินิยม ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น และความขัดแย้งทางการเมือง

ในงานวิจัยนี้จะเลือกกล่าวเฉพาะความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งคือความขัดแย้งระหว่างคน 2 กลุ่ม คือฝ่ายที่ถูกปกครองกับฝ่ายที่ถูกรักษา ส่วนใหญ่เป็นการขัดแย้งที่เกิดจากการแสวงหาอำนาจเหนือกว่ากัน หรือการไม่พอใจ การปกครองของอีกฝ่ายหนึ่ง การขัดแย้งที่เห็นได้ชัดคือการปฏิวัติ และสงครามกลางเมือง เป็นต้น

ฝ่ายมาร์กซิสต์ เห็นว่า การขัดแย้งทางการเมืองทุกอย่างมาจาก การขัดแย้งและต่อสู้ระหว่างชนชั้นโดยตรง ส่วนฝ่ายที่ไม่ใช่มาร์กซิสต์ เห็นว่าการขัดแย้งระหว่างชนชั้นเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งของการขัดแย้งทางการเมือง ตามทฤษฎีของมาร์กซ์นั้น ปรากฏการณ์ทางการเมืองจะขึ้นอยู่กับระบบการผลิตตามกระบวนการตั้งคือ กำลังที่ใช้ในการผลิต นำไปสู่ ระบบการผลิตกับระบบ

กรรมสิทธิ์ นำไปสู่ ชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม นำไปสู่ การต่อสู้ระหว่างชนชั้น นำไปสู่ การขัดแย้งทางการเมือง (สมพงษ์ ชูมาก, 2519: 92-3)

ในทัศนะของเดนิส ไบรส์ แล้ว ได้มองความขัดแย้งทางการเมืองในหลายมิติคือ (พีระ จิโรสภณ, 2530: 108-9)

1. ความขัดแย้งทางการเมืองหลายประการเกิดจากความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ความไม่เสมอภาคก่อให้เกิดความขัดแย้ง เพราะฝ่ายที่ได้เปรียบก็ต้องการรักษาสถานภาพของตนไว้ ส่วนฝ่ายที่เสียเปรียบก็ต้องจัดช่องทางขึ้น

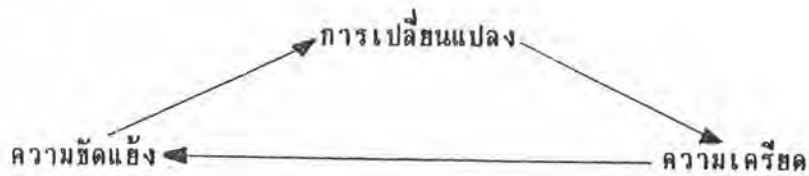
2. ความขัดแย้งทางการเมืองหลายประการเกิดจากการมองเป้าหมายของชาติต่างกัน โดยประชาชนอาจมีความไม่พ้องกัน ในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ หรือควรจะเน้นการผลิต หรือเน้นการกระจายการผลิต ความขัดแย้งในลักษณะนี้เกือบจะเป็นเรื่องความขัดแย้งทางอุดมการณ์ และยากจะตกลงกันได้

3. ความขัดแย้งทางการเมืองหลายอย่างเกิดจากโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกัน ในถาวรวางนโยบายความขัดแย้งทางการเมืองมากมายที่เกี่ยวกับเรื่องสมควรเปิดโอกาสให้กลุ่มที่เสียเปรียบในสังคม มีบทบาทเพียงใดในการกำหนดนโยบาย

4. ความขัดแย้งทางการเมืองหลายประการเกิดจากหน่วยงานราชการกันเอง เพราะแต่ละหน่วยย่อมมองการปกครองแตกต่างกันไป เนื่องจากผู้ทำงานทุกกลุ่มพยายามมีอำนาจและอิทธิพลให้มากที่สุด

ในการศึกษาถึงสาเหตุของความขัดแย้งนั้น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534: 8-9) ได้ให้ทัศนะของรากเหง้าแห่งความขัดแย้งว่าเกิดจากความไม่เพียงพอ หรือความขาดแคลนซึ่งส่วนหนึ่งกำหนดโดยสังคม และนำไปสู่การแข่งขันเพื่อจะได้ทรัพยากรที่ต้องการ ในการแข่งขันย่อมต้องมีคนที่ได้รับประโยชน์มากกว่าและน้อยกว่า โดยปกติแล้วผู้ที่ได้รับประโยชน์มากกว่ามักจะจัดตั้งองค์กรที่จะช่วยให้เราสามารถปกป้องรักษาทรัพยากรและผลประโยชน์ส่วนตนต่อไป ดังนั้นจึงควรยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งกับการเปลี่ยนแปลงเป็นของคู่กัน การนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่องค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายหนึ่งอาจทำให้สมาชิกของหน่วยนั้น ๆ เกิดความเครียด และทำให้เกิดความขัดแย้งตามมา อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรดังนี้คือ

แบบจำลองที่ 3 วิจัยกรของความขัดแย้ง

ที่มา : เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อความคิดสร้างสรรค์, หน้า 9

ชาตรี รวีเจริญ (2527: 22) ได้ศึกษาถึงแนวความคิดของการเกิดและการหมุนเวียนของความขัดแย้งในรูปวิจัยกรจากแนวคิดของ John Victor Baldrige และพบว่า เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นจนแสดงให้เห็นในสภาพที่มีความรุนแรง และกรณีขยายวงกว้างออกไป ย่อมต้องมีมาตรการในการดำเนินการแก้ไข โดยการเรียกหาพันธมิตร และแก้ไขโดยการบอกระเบียบ ข้อตกลง หรือการไกล่เกลี่ยประนีประนอม ซึ่งอาจก่อให้เกิดการยุติลง หรือเกิดความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม สภาพความขัดแย้งย่อมไม่มีวันสิ้นสุดในสังคม ดังนั้นในการแก้ไขความขัดแย้งนี้ต้องทราบถึงลักษณะของความขัดแย้ง ความเป็นไปได้ในการแก้ไขความขัดแย้งนั้น และเทคนิคในการแก้ไขความขัดแย้งแต่ละประเภทจึงจะทำให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง

จากทฤษฎีและแนวคิดในการแก้ไขความขัดแย้งโดยทั่วไปนั้น สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้คือ (ชาตรี รวีเจริญ, 2533: 3-4)

1. วิธีการประนีประนอม เป็นแนวคิดของ Gillan & Gillan และ Blaine E. Mercer โดยได้กล่าวว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งกันขึ้น วิธีการแก้ไขคือคู่กรณีต้องเปิดใจกว้างยอมรับฟังเหตุผล และข้อเท็จจริงของกันและกัน จะเป็นทางนำไปสู่ความเข้าใจกัน

บทบาทของสื่อมวลชนในแนวทางนี้คือ สื่อมวลชนเป็นผู้ชี้แนะหรือกระตุ้นให้คู่กรณีใช้วิธีการประนีประนอมเพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เป็นการที่สื่อมวลชนเป็นสื่อกลาง นำคำร้องทุกข์ของประชาชนในจดหมายมาเสนอ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันจากฝ่ายรัฐบาลในการชี้แจงคำร้องทุกข์เหล่านั้น

2. วิธีการหลีกเลี่ยงจากประเด็นความขัดแย้ง เป็นแนวคิดของ Blaine E. Mercer และ James C. Mc Crosky & Lawrence R. Wheelers และ Kenneth E. Boulding โดยสรุปว่า เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นต้องทำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายละเลยความสนใจกับประเด็นอันทำ

ให้เกิดความขัดแย้ง อาจจะเป็นเบนไปสู่อีกฝ่ายที่สำคัญกว่า หรือให้ทั้งคู่ตระหนักถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองที่สำคัญกว่า เพื่อเบนความขัดแย้งหรือทำให้คู่กรณีไม่มีโอกาสได้ติดต่อสื่อสารกันเลย บทบาทของสื่อมวลชนในการแก้ไขความขัดแย้งวิธีนี้คือ การหยุดเสนอข่าวเสีย หรือหันไปสนใจกับข่าวอื่นที่เห็นว่าสำคัญกว่า การขาดความต่อเนื่องของข่าวสารอาจทำให้ความขัดแย้งยุติลง

3. วิธีการตัดสินใจชี้ขาดแบบอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่มีความขัดแย้งที่ไม่สามารถประนีประนอม ก็จำเป็นต้องมีบุคคลที่สาม เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดในกรณีนี้ให้ ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการชี้แนะเสนอแนะต่อสาธารณชนว่าในความขัดแย้งเช่นนี้ควรให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้ามาเป็นผู้ชี้ขาดให้แน่ชัด โดยสื่อมวลชนไม่ใช่ผู้ทำหน้าที่ตัดสินในชี้ขาด

4. วิธีการที่ฝ่ายหนึ่งต้องยอมแพ้อีกฝ่ายหนึ่ง ในเรื่องความขัดแย้งที่ประนีประนอมกันไม่ได้ ความขัดแย้งจะยุติลงได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องยอมแพ้ด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง เป็นเรื่องลำบากของสื่อมวลชนที่จะแสดงให้ชัดเจนว่าจะเข้าข้างฝ่ายใด ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดยืนของสื่อมวลชนเอง หากสื่อมวลชนมีจุดยืนที่มั่นคงแล้วการจะเสนอแนะออกไปว่าฝ่ายใดควรยอมแพ้ต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมทำได้ไม่ลำบากนัก หรือสื่อมวลชนอาจเสนอทางเลือกหลายทางเพื่อแสดงความเป็นกลางของตนได้ วิธีการนี้มีอิทธิพลอยู่บ้างต่อการตัดสินใจบางอย่างของคู่กรณี เพราะคู่กรณีความขัดแย้งย่อมรู้ว่ามวลชนรับรู้อะไรและมองอยู่

Osgood (1959, 1962, 1966) ได้พยายามคิดหาวิธีการในการแก้ไขความขัดแย้ง จนในที่สุดได้พัฒนาโมเดลการแก้ไขความขัดแย้งเรียกว่า โมเดลกริท (GRIT Model) โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 10 ข้อ ที่จะลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มดังนี้คือ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2527: 178-9)

1. มีข้อความที่ย้ำให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะลดความเครียดหรือความขัดแย้ง
2. มีการประกาศอย่างเป็นทางการให้เห็นถึงการริเริ่มที่อยากให้มีการประนีประนอม
3. มีการริเริ่มที่จะปฏิบัติตามกำหนดการที่วางไว้
4. การประกาศที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการประนีประนอม ในลักษณะที่เชิงชวนคู่กรณีไม่ให้เป็นการเรียกร้องให้ปฏิบัติตาม
5. ทั้งคงความพยายามริเริ่มให้มีการประนีประนอมแม้ว่าคู่กรณียังเพิกเฉย
6. ความริเริ่มในการประนีประนอมต้องไม่ออกมาในลักษณะคลุมเครือ

7-8. การริเริ่มต้องไม่ไปจำกัดความสามารถที่จะตอบโต้ของคู่กรณี

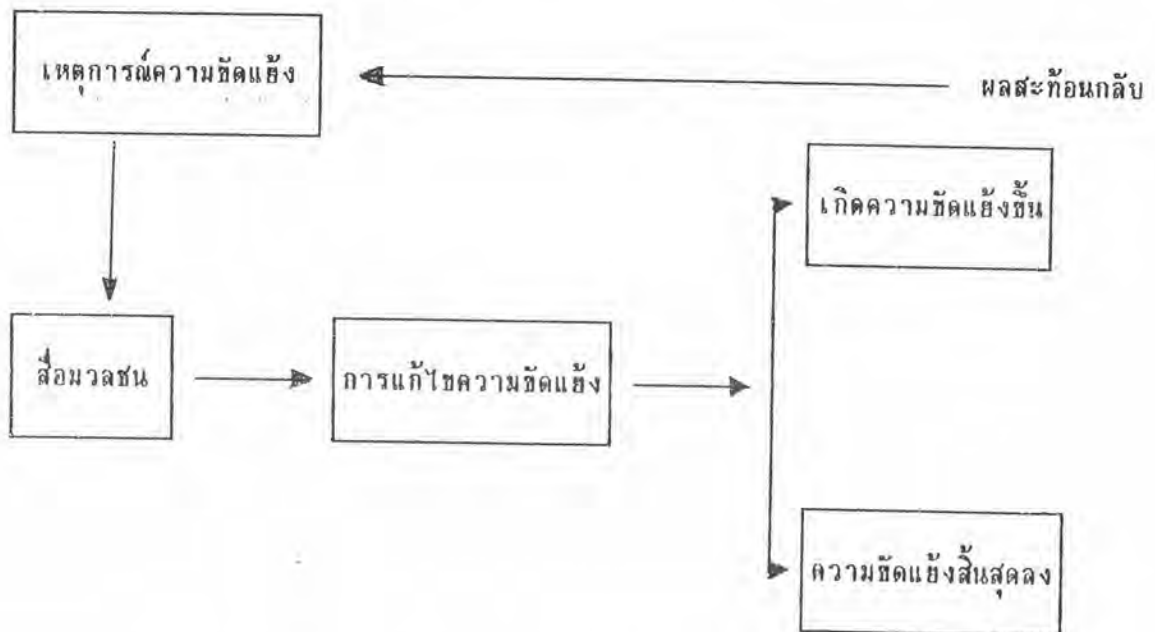
9. การริเริ่มต้องมีหลายรูปแบบ

10. การริเริ่มในอนาคตควรจะได้รับคำตอบจากคู่กรณี

และเพื่อให้เข้าใจการนำเสนอความขัดแย้งของสื่อมวลชน ภาควี วีวีเจริญ (2526: 2-3) ได้นำเสนอแบบจำลองในการนำเสนอความขัดแย้งของสื่อมวลชนในสองรูปแบบจำลองที่ 4 คือ

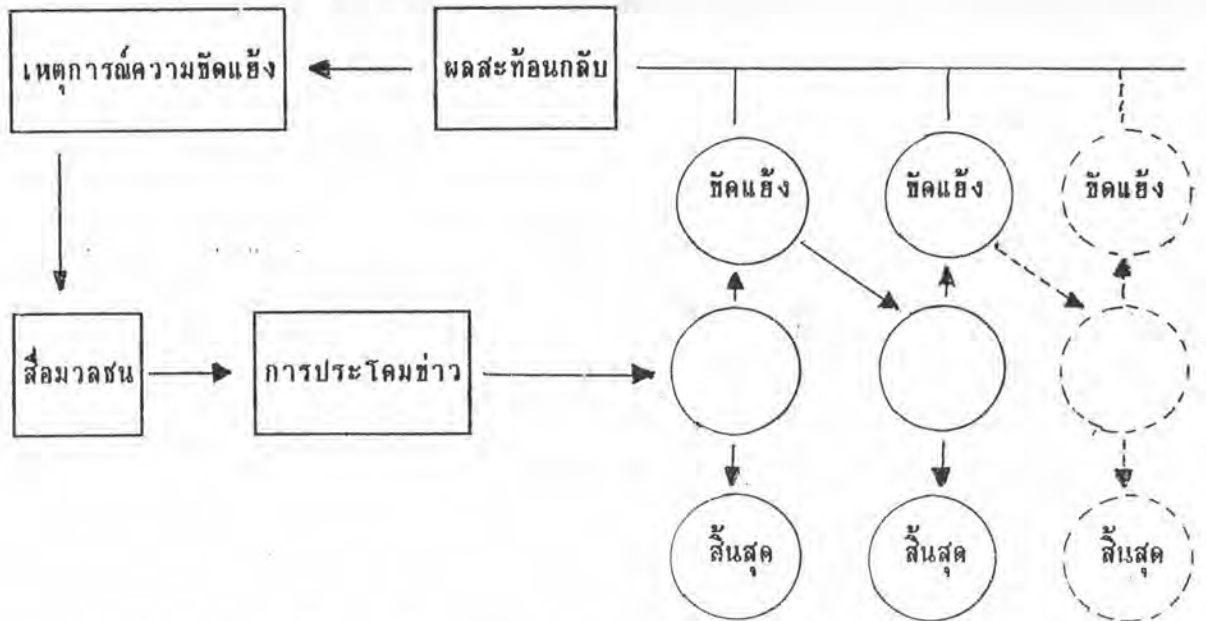
แบบจำลองที่ 4 การนำเสนอความขัดแย้งของสื่อมวลชนในสองรูปแบบ

1. แบบจำลองที่ 4.1

ในแบบจำลองนี้สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการรายงานเหตุการณ์ในสังคม และอาศัยคุณลักษณะในการสร้างและชักนำให้เกิดประจักษ์ร่วมกัน เพื่อมุ่งแก้ไขความขัดแย้งโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม ผลอาจเกิดได้ใน 2 กรณีคือ ความขัดแย้งสิ้นสุด หรือเกิดความขัดแย้งขึ้นมากกว่าเดิม หรือความขัดแย้งในแนวทางใหม่ ซึ่งความขัดแย้งนี้จะกลายเป็นเหตุการณ์ความขัดแย้งย้อนกลับไปเริ่มต้นกระบวนการใหม่อีกครั้งหนึ่ง

2. แบบจำลองที่ 4.2

ในแบบจำลองที่สองนี้ สื่อมวลชนจะมุ่งต่อเหตุการณ์เพียงเพื่อการเสนอข่าวให้ประชาชนได้ทราบซึ่งผลของการเสนออาจเกิดได้ 3 กรณีคือ 1) เป็นการแก้ไขความขัดแย้ง โดยผลจากข้อนี้ทำให้เกิดผลต่อเนื่องได้ 2 กรณีคือ 2) ความขัดแย้งสิ้นสุดลง และ 3) เกิดความขัดแย้งใหม่ที่รุนแรงขึ้น ซึ่งจะเป็ผลย้อยไปสู่กระบวนการใหม่ นำมาสู่การแก้ไขเป็นครั้งที่สองและต่อไป จนกว่าจะสิ้นสุดความขัดแย้งหรือสื่อมวลชนละเลิกความสนใจ

เห็นได้ว่าตามทฤษฎีแล้ว สื่อมวลชนจะมีบทบาทในการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมได้ แต่ในทางตรงกันข้าม สื่อมวลชนก็อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมได้เช่นกัน หรือเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งเนื่องจากกระบวนการสื่อสารที่ไม่ดี ไม่มีคุณภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระและในเจตนาของข่าวสาร หรือการที่ผู้ส่งสารส่งข่าวสารไม่สมบูรณ์และเพียงพอส่งข่าวสารที่คลุมเคลือ ไม่ชัดเจน เข้าใจความหมายอย่างไม่ถูกต้อง และสื่อที่ใช้ในการส่งข่าวสารบิดเบือนข้อมูลการมีข้อมูลมากเกินไปจนเกิดความจำเริญ หรือเกิดสิ่งรบกวนอื่น ๆ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2534: 45)

ดังนั้นในการศึกษาเรื่องการนำเสนอข่าวความขัดแย้งของสื่อวิทยุนี้ จึงได้พิจารณาร่วมกับสภาพที่เป็นจริงทางการปฏิบัติของสังคมไทยในการใช้สื่อสารมวลชนเสนอข่าวสารด้วย เพื่อดูว่าตามความเป็นจริงแล้ว สื่อมวลชนไทยโดยเฉพาะสื่อวิทยุมีศักยภาพในการนำเสนอข่าวความขัดแย้งเพียงใด และเป็นการนำเสนอเพื่อแก้ไขความขัดแย้งได้หรือไม่ หรือกลับเป็นการเพิ่มความขัดแย้งให้เกิดขึ้น

ในเรื่องของการควบคุมการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนไทยนี้ ระวีวรรณ ประกอบผล (2534: 1-5) ได้แบ่งลักษณะของการควบคุมออกเป็น 2 ลักษณะคือ การควบคุมจากรัฐโดยคน 2 กลุ่ม คือกลุ่มอำนาจทางการเมือง (รัฐมนตรี และนักการเมืองที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลสื่อมวลชน คือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กำกับดูแลกรมประชาสัมพันธ์) และกลุ่มอำนาจทางการบริหาร (หน่วยงานที่รับผิดชอบ) และการควบคุมทางเศรษฐกิจ โดยกลุ่มนักธุรกิจที่มีบทบาทในการจัดดำเนินการ

ชาติรี วิชาเจริญ (2526: 4) ได้กล่าวว่ามีข้อจำกัดในการนำเสนอความขัดแย้งและแก้ไขความขัดแย้งในสังคมไทยคือ

1. ข้อจำกัดทางกฎหมาย เช่น ระเบียบบริหารวิเทศและโทรทัศน์ ปี 2518 พ.ร.บ. วิเทศกระจายเสียงและโทรทัศน์ 2498 เป็นต้น

2. ข้อจำกัดทางด้านธุรกิจการค้าคือ การที่สื่อมวลชนอยู่ภายใต้การดำเนินงานของนายทุน หรือนักการเมืองบางคน จึงยอมหลีกเลี่ยงต่อการแก้ไขข้อขัดแย้งในบางเรื่องที่มีผลกระทบต่อลงค์กร

3. ข้อจำกัดในด้านการบริหารงาน วิเทศอยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาลและทหารเป็นส่วนใหญ่ การดำเนินงานจึงต้องอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานต้นสังกัด

ทัศนี เขยจรธธา, บำรุงสุข สีทออาไพ, ปรมะ สตะเวทิน และอรรรณพ เข็ชรถาวร (2529: 73-5) ได้ศึกษาโครงสร้างระบบการควบคุมวิเทศกระจายเสียงและวิเทศทัศน์ในประเทศไทย พบว่า เป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนโดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ การควบคุมฝ่ายรัฐบาลและสื่อมวลชนด้านการกระจายเสียงคัมกันเอง การควบคุมของรัฐแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ควบคุมโดยสถาบันที่จัดตั้งขึ้นมา 2) การควบคุมโดยกฎหมายทั้งที่ใช้กับสื่อมวลชนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการควบคุมคัมกันเองนั้นแบ่งออกเป็น 1 จริยธรรมวิเทศกระจายเสียงและโทรทัศน์ 2 สมาคมวิเทศ-โทรทัศน์แห่งประเทศไทย 3 ชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ในการควบคุมส่วนหลังก็ยังทำหน้าที่ได้ไม่ดีนัก ด้วยความต้องการของผู้อุปถัมภ์รายการ และระบบบริหารราชการ เป็นต้น

ระวีวรรณ ประกอบผล (2526) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สื่อมวลชนกับวิกฤตการณ์การแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อรายงานผลการศึกษาทบทวนและการกระทำหน้าที่ของสื่อมวลชนไทย ศึกษาวิเทศร่วมด้วย และเพื่อเป็นการวิเคราะห์การกระทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่ามีข้อจำกัด หรือข้อสับสุมในการแสดงบทบาทอย่างไร พบว่า ข่าววิเทศทั้งหมดเกี่ยวข้องกับกรณีนี้มีลักษณะเป็นข่าวของทางรัฐบาลและ

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก็เสนอข่าวเป็นการรายงานผลการประชุมมากกว่าจะเป็น การให้รายละเอียด การรายงานข่าวในลักษณะนี้เป็นการรายงานที่เป็นทางการ การฟังก็เป็นไป เพื่อตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูลจากแหล่งข่าวอื่น และการรายงานข่าวก็เกิดช่องว่างที่ทำให้ ประชาชนต้องหันไปหาแหล่งข่าวสารอื่นด้วย เนื่องจากในช่วงที่ประเด็นปัญหากำลังอยู่ในความสำคัญ สูงสุด แต่ข่าววิทยุของกรมประชาสัมพันธ์กลับไม่เสนอข่าวกรณีนี้เลย

สมสุข หินวิมาน (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับการสร้างภาพลักษณ์ของรัฐ : วิเคราะห์ข่าวภาคถ่ายทอด พบว่าแนวทางในการคิดเลือก และนำเสนอข่าวนั้นจะหลีกเลี่ยงข่าวที่ขัดแย้งต่อนโยบายในการทำข่าว โดยอาจเก็บข่าวไม่นำเสนอ เลย เพราะเป็นผลในแง่ลบต่อภาพพจน์และสถานภาพของรัฐบาล ประเด็นความขัดแย้งในสังคม ไม่ว่าจะ เป็นความขัดแย้งทางสังคมหรือทางการเมืองอันส่อเค้าจะเกิดความรุนแรงขึ้นได้ ทั้งนี้ รวมถึงประเด็นที่คาดว่าจะเป็นการขยายความขัดแย้งออกไปอีกด้วย แต่ถ้าหลีกเลี่ยงที่จะออกอากาศ ข่าวความขัดแย้งนั้นไม่ได้ ลักษณะการออกข่าวก็จะ เป็นไปในทางประนีประนอม เสนอส่วนที่เป็นข้อ ความกลาง ๆ สนับสนุนรัฐบาลหรือการแก้ข่าวให้ในประเด็นที่เป็นผลลบต่อรัฐบาล หรืออาจจะเลือก วิธีการตัดทอนบางประเด็นออกไปที่มีการกล่าวพาดพิงถึงการทำงานของรัฐบาลในแง่ไม่ดี แต่ทั้งนี้ ไม่ถือว่าเป็นการบิดเบือน หากแต่เป็นการนำเสนอที่ไม่ครบถ้วนเท่านั้น

จากความเป็นจริงของสื่อวิทยุในการนำเสนอความขัดแย้งที่นำมาศึกษาร่วมด้วยนี้ เพื่อทำ ให้มองเห็นถึงจุดยืนและจำกัดจากโครงสร้างของสื่อมวลชนไทย โดยเฉพาะวิทยุว่าจะมีบทบาทหรือ สามารถกระทำบทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอ เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง ในเดือนพฤษภาคมได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

